

Financieel jaarverslag

Boekjaar 2019

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

It Fryske Gea

provinciale vereniging voor natuurbescherming in Fryslân

It Fryske Gea heeft als doel: bescherming, behoud en ontwikkeling van natuur en landschap en de bescherming van cultuurhistorische waarden in Fryslân. De vereniging beheert meer dan zeventig verschillende natuurgebieden - met een totale oppervlakte van ruim 20.700 hectare - verspreid over de provincie Fryslân en telt ruim 36.000 leden

Vereniging It Fryske Gea
KVK 40001219

Van Harinxmaweg 17
9246 TL Olterterp

Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag

Tel. : 0512-381448
E-mail : info@itfryskegea.nl
website : www.itfryskegea.nl

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Verslag van het Bestuur van It Fryske Gea 2019	5
Doelstelling It Fryske Gea.....	7
Verantwoordingsverklaring Code Goed Bestuur voor goede doelen.....	8
Risicomanagement	11
De organisatie.....	14
Bezoldiging directie	15
Financieel perspectief.....	15
Verslag van de directie	16
Begroting Staat van baten en lasten 2020.....	23
Besluit goedkeuring jaarrekening door de Raad van Toezicht van vereniging It Fryske Gea te Olterterp	26
<u>Jaarrekening:</u>	
Balans per 31 december 2019	30
Staat van baten en lasten 2019	32
Kasstroomoverzicht volgens indirecte methode.....	34
Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten	35
Toelichting op de balans.....	43
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	54
Toelichting op de staat van baten en lasten	55
Bestuurlijke en financiële betrokkenheid bij andere instellingen en organisaties.....	68
<u>Overige gegevens:</u>	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	69
<u>Bijlagen:</u>	
Exploitatieoverzicht 2019 opgedeeld in structurele en incidentele baten en lasten	73
Bestuur	75
Raad van Toezicht	77

Woord vooraf

In 2019 openden we de Catskieker in de Lendevallei, waren we gastheer voor de bijenmarkt in Olterterp, openden we op het droppingsveld in het Katlijker Schar een monument met plaats voor vleermuizen en kochten we de Rikkinge Es om er samen met een boer de natuurinclusieve landbouw mee te ondersteunen. Ook hier weer in samenwerking met de lokale mienskip. It Fryske Gea staat daarmee midden in de samenleving.

It Fryske Gea werkt doorlopend aan een optimale kwaliteit van de leefomgeving van mensen, dieren en planten in Fryslân. Van oudsher vanuit onze natuur, maar ook door de bescherming van landschap en cultuurhistorische waarden. Vernieuwing van onze aanpak hoort bij veranderende tijden. Zo hebben we er mede voor gezorgd dat het initiatief Natuur mei de Mienskip, voor het afmaken van de robuuste natuurstructuur in Fryslân, van de grond kwam en nu in uitvoering is. Samenwerkend met boeren, particuliere eigenaren, Wetterskip Fryslân en Provinsje Fryslân.

Met de ter beschikking staande gelden hebben we het beheer goed kunnen uitvoeren, en daarnaast met extern geworven gelden een aantal grote projecten kunnen uitvoeren, die de kwaliteit van de terreinen vergroot.

Wij zien vooral in de robuuste gebieden de vooruitgang voor de natuur. De natuur van schrale bodems blijkt kwetsbaar, specifieke milieus voor specifieke flora en fauna staan onder druk. Met nauwgezet en extra beheer proberen we ook deze omstandigheden en soorten te redden, maar er zal vooral aan externe invloeden wat moeten verbeteren voor een structurele bescherming.

It Fryske Gea is een vereniging met een solide eigen vermogen, een vermogen dat de vereniging in staat stelt haar doelstellingen te realiseren. In 2019 waren de structurele lasten, net als eerdere jaren, hoger dan de structurele inkomsten en werd een operationeel verlies van 178 duizend euro geleden. De directie van het It Fryske Gea neemt concrete acties om het structurele resultaat te verbeteren. Door de steun van onze leden en grote incidentele baten uit schenkingen en legaten werd het operationele verlies in 2019 meer dan gecompenseerd, zodat 2019 met dank aan leden, legatarissen en schenkers per saldo een positief resultaat kent

Met de ledenontwikkeling blijft het onverminderd goed gaan. Ruim 36.000 leden verlenen steun aan ons werk. Het is geweldig om met zoveel draagvlak te kunnen werken. Dit vormt een stevige basis om de uitdagingen voor de toekomst aan te gaan: het biodiversiteitsverlies stoppen, Fryslân klimaat-proof maken en een natuurinclusieve landbouw in Fryslân bedrijven. De grote inzet van medewerkers en vrijwilligers heeft tot nu toe laten zien dat we op dat gebied veel kunnen verzetten. Heel veel dank daarvoor!

Olterterp,

2020,

Drs. Henk J. de Vries

Verslag van het Bestuur van It Fryske Gea 2019

Het bestuur van de vereniging It Fryske Gea heeft in zijn vergadering van 21 april 2020 het jaarverslag en de jaarrekening over het jaar 2019 vastgesteld. Dit verslag is opgesteld overeenkomstig het bepaalde in artikel 12, lid 9 van de statuten.

Het Bestuur bestond in 2019 uit de volgende 7 personen:

Mr. A. van der Meer, voorzitter;
Mw. Prof. Dr. J van der Meer – Kooistra, vicevoorzitter;
Mw. Ir. Drs. J.F.X. Visser, secretaris;
Ir. M. de Koe, penningmeester;
Prof. Dr. H. Folmer;
Ir. J. Houtsma;
Ing. H. Dommerholt.

Tijdens de algemene ledenvergadering op 28 mei 2019 is mw. Em. Prof. Dr. J. van der Meer-Kooistra herkozen als lid van het bestuur. De samenstelling van het bestuur bleef daarmee ongewijzigd. Het bestuur heeft in 2019 tien reguliere bestuursvergaderingen gehouden. Ook is er een bijeenkomst geweest in verband met de jaarlijkse evaluatie van het bestuur. Daarnaast is er een gezamenlijke bijeenkomst geweest met de raad van toezicht op 13 maart met als onderwerpen de strategie van It Fryske Gea, de governancestructuur en positionering Bestuur en Raad van Toezicht. Later dit jaar hebben hierover een aantal overlegsituaties van delegaties van Bestuur en Raad van Toezicht plaatsgevonden.

In oktober heeft, samen met directie en managementteam, een tweedaags bezoek aan het Groninger Landschap plaatsgevonden, waar met het bestuur en de medewerkers van deze stichting kennis en informatie werd uitgewisseld over allerlei zaken betreffende beheer, erfgoed, biodiversiteit, financiering, donateurs en vrijwilligerszaken. In een aantal bijeenkomsten heeft het bestuur zich nader georiënteerd op enkele specifieke onderwerpen waar de vereniging It Fryske Gea in haar werkveld mee te maken heeft zoals de veenweideproblematiek, natuur inclusieve landbouw, landschap en cultuurhistorie, delfstoffenwinning, visbeleid, de stikstofproblematiek en de beschikbare budgetten voor de natuur bij de provinciale overheid. Met betrekking tot dit laatste heeft It Fryske Gea in 2019 met andere organisaties samengewerkt om te komen tot een plan genaamd “Natuur mei de Mienskip”, om meer natuur te realiseren met de bestaande budgetten. Een innovatieve en ambitieuze aanpak om het Nationaal Natuurnetwerk Nederland (NNN) in Fryslân te realiseren. Op 16 juli stemden Provinciale Staten van Friesland in met dit plan.

De vereniging kent drie adviescommissies: de commissie Natuurkwaliteit, de commissie Cultuurhistorie en Erfgoed en de commissie Verenigingszaken. Deze commissies voorzien het bestuur gevraagd en ongevraagd van advies. Het bestuur heeft de speerpunten in zijn beleid benoemd en ieder bestuurslid is portefeuillehouder voor een specifiek onderwerp.

Het bestuur kijkt terug op een succesvol jaar voor It Fryske Gea. Zo zijn er enkele strategische grondaankopen gerealiseerd en interessante ruilingen gedaan. In 2019 is It Fryske Gea betrokken in een aantal grote projecten van andere organisaties, waarin in samenwerking ook belangrijke doelen voor It Fryske Gea worden nagestreefd.

Daarnaast is de in het jaar 2018 gestarte crowdfundingactie “Red de weidevogel” in het voorjaar van 2019 met succes afgerond.

Mede dankzij de ontvangsten uit giften erfenissen en legaten waar it Fryske Gea als vereniging erg dankbaar voor is. Heeft de vereniging 2019 financieel zeer succesvol kunnen afsluiten dit stelt ons in staat om onze reserve grondaankopen wederom aan te vullen tot 600.000 euro.

In 2020 is wereldwijd het Covid-19-virus uitgebroken, welke impact dit op de vereniging zal hebben is vooralsnog onbekend. De organisatie heeft zich voor de korte termijn snel en goed kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie. Op korte termijn lijkt de liquiditeit door deze aanpassingen niet te worden aangetast, maar hoe dat op de langere termijn zal zijn is nog niet goed in te schatten.

Het Bestuur zal zich ook in 2020 weer vol enthousiasme inzetten voor het behoud, herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie in Friesland.

Olterterp,
A. van der Meer, voorzitter

Doelstelling It Fryske Gea

It Fryske Gea is de provinciale vereniging voor natuurbescherming in Fryslân. Op 22 februari 1930 is de Vereniging It Fryske Gea opgericht. In deze periode werd het Friese natuurschoon bedreigd door grootschalige ontginningen en groeide het besef dat deze natuur beschermd moet worden. Het eerste natuurgebied 'de Landweer' nabij Bakkeveen werd aan de natuurvereniging geschonken en daarna volgde er al snel meer. Tegenwoordig beheren we ruim 70 natuurreservaten, waaronder pareltjes zoals de Park Jongemastate, maar ook grotere gebieden als het Rysterbosk, Lendevallei, Noard-Fryslân Bûtendyks en Nationaal Park de Alde Feanen.

De Vereniging It Fryske Gea heeft als doelstelling:

- De bescherming en ontwikkeling van natuur, milieu en landschap in de provincie Fryslân;
- De bescherming en ontwikkeling van flora en fauna in de provincie Fryslân;
- Het bevorderen en het behoud en beschermen van natuurmonumenten in provincie Fryslân;
- Het bevorderen van het behoud en beschermen van cultuurhistorische monumenten in de provincie Fryslân, welke onderdeel van een natuurgebied uitmaken of natuurwaarde bezitten dan wel landschappelijk van belang zijn.

Als provinciale vereniging voor natuurbescherming wil It Fryske Gea haar werk in nauw overleg en samen met de bevolking doen. Als een moderne organisatie stimuleert de vereniging de betrokkenheid van de mensen bij de zorg voor natuur en landschap, zowel lokaal als regionaal. It Fryske Gea zoekt op zoveel mogelijk fronten de samenwerking. Voor inwoners van Fryslân moet het vanzelfsprekend zijn dat als het om natuur en landschap gaat, ze bij It Fryske Gea moeten zijn. De afstand tussen de organisatie en de bevolking moet daarom zo klein mogelijk zijn. It Fryske Gea wil benaderbaar zijn voor iedereen. Openheid over alles wat ze doet helpt hierbij en komt bovendien het beeld van een betrouwbare organisatie ten goede.

Voor het uitvoeren van haar taken heeft de vereniging zo'n vierenzeventig mensen in dienst, die worden bijgestaan door meer dan vierhonderd vrijwilligers. Samen beheren ze meer dan zeventig natuurgebieden met een totale oppervlakte van ruim 20.700 hectare. It Fryske Gea wordt gesteund door meer dan 36.000 leden en heeft daarmee een groot draagvlak in Fryslân. Het Bestuur en Raad van Toezicht zien erop toe dat het beleid van de organisatie goed wordt uitgevoerd.

Zorg voor natuur en landschap staat voor It Fryske Gea voorop. Verwerving, ontwikkeling en beheer van natuurterreinen is de belangrijkste kerntaak. Het gaat hierbij om het behoud van landschappelijke waarden, flora en fauna. Om dit doel te verwezenlijken wordt samengewerkt met andere betrokken partijen.

Eigendom van de grond is de beste garantie voor een duurzaam beheer van de natuur. Daarom blijft verwerving van nieuwe terreinen van groot belang. De nadruk ligt op het creëren van robuuste gebieden. In een groot aaneengesloten geheel krijgen bijzondere natuurwaarden de beste kans zich ook in de toekomst te handhaven. Dit streven naar robuuste natuur past in de visie van de rijksoverheid, die het Nationaal Natuur Netwerk in 2027 gerealiseerd wil zien.

Ook buiten de eigen gebieden probeert It Fryske Gea een rol te spelen bij het behoud van natuurwaarden. De Waddenzee is daar een voorbeeld van. De overheid bepaalt weliswaar het beleid voor dit Werelderfgoed, maar It Fryske Gea neemt samen met andere natuurorganisaties de verantwoordelijkheid op zich voor een goed beheer.

Verantwoordingsverklaring Code Goed Bestuur voor Goede Doelen

Het Bestuur van de Vereniging It Fryske Gea onderschrijft de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen. In deze verantwoordingsverklaring legt het Bestuur verantwoording af over de drie hieronder genoemde algemeen geldende principes.

1. Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren

It Fryske Gea is een vereniging met een Bestuur, een directie en een Raad van Toezicht. Het Bestuur bestaat uit zeven personen. De voorzitter wordt door de algemene ledenvergadering in functie benoemd. De Bestuursleden verdelen zelf de functies van vice-voorzitter, secretaris en penningmeester. Het Bestuurslidmaatschap is statutair vastgesteld op vier jaar; die periode kan maximaal twee maal met vier jaar worden verlengd. Het Bestuur wordt benoemd door de algemene ledenvergadering. De kandidaatstelling vindt plaats via een oproep in het ledenmagazine. Een selectiecommissie uit het Bestuur draagt kandidaten voor aan de algemene ledenvergadering. De leden kunnen tegenkandidaten voordragen.

Het Bestuur bepaalt het beleid van de vereniging en oefent toezicht uit op het door de directie uitgevoerde beleid. Belangrijke taken van het Bestuur zijn verder: het vaststellen van de begroting, jaarrekening en jaarverslag, het vaststellen van de visie- en strategieontwikkeling, de benoeming/schorsing/ontslag van de directie en het vaststellen/bewaken van het directiestatuut en de jaarlijkse managementovereenkomst. Tevens benoemt het Bestuur de accountant. Het Bestuur is onbezoldigd.

Het functioneren van de werkorganisatie wordt door de directie geëvalueerd conform de gehanteerde beoordelingssystematiek. Het functioneren van de directie wordt geëvalueerd door de Commissie voor de directie, gevormd door de voorzitter en secretaris. Het Bestuur legt door middel van de begroting, het jaarplan, het jaarverslag en de jaarrekening verantwoording af aan de Raad van Toezicht, de fondsen, de subsidieverstrekken en de leden.

De Raad van Toezicht (RvT) houdt toezicht op het beleid van het Bestuur en de algemene gang van zaken in de vereniging, bestaat uit vier personen en benoemt zelf uit haar midden een voorzitter. De zittingsperiode van de leden van de RvT is statutair vastgesteld op vier jaar; die periode kan maximaal twee maal met vier jaar worden verlengd. De leden van de RvT worden door de algemene ledenvergadering benoemd. De kandidaatstelling vindt plaats via een oproep in het ledenmagazine. De RvT draagt kandidaten voor aan de algemene ledenvergadering. De leden kunnen tegenkandidaten voordragen.

De belangrijkste besluiten van de RvT zijn het goedkeuren van de begroting, het jaarplan, het jaarverslag en de jaarrekening.

Verder zijn er drie adviescommissies, respectievelijk de commissie verenigingszaken, de commissie cultuurhistorie, financiële commissie en de commissie natuurkwaliteit. De adviescommissies hebben een voorzitter die geen lid is van het Bestuur of RvT. De adviescommissies kunnen gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen aan het Bestuur en de RvT (voor een overzicht van het Bestuur, de directie en RvT en eventuele nevenfuncties verwijzen wij naar de bijlage).

2. Effectiviteit en efficiency van bestedingen

It Fryske Gea streeft naar een efficiënte besteding van de middelen voor de doelstellingen: bescherming en beheer van natuurgebieden, bescherming natuur, landschap en cultuurhistorie, voorlichting, educatie, pr en communicatie, subsidies- en fondsenwerving en beleidsadvisering natuur, landschap en cultuurhistorie.

Zoveel mogelijk activiteiten van de vereniging zijn direct gericht op het realiseren van deze doelstellingen. Er zijn echter ook activiteiten van het Bestuur en de werkorganisatie die voorwaarden scheppend zijn voor een goede taakvervulling ten behoeve van de doelstellingen. Door het vaststellen van het meerjarenbeleidsplan en meerjarenbegroting en de daaruit voortvloeiende jaarplannen en begrotingen geeft het Bestuur richting aan de realisering van de doelstellingen van It Fryske Gea. In het meerjarenbeleidsplan staan richtinggevendende doelstellingen geformuleerd. In de jaarlijkse werkplannen worden per doelstelling activiteiten geformuleerd.

Het bewaken (monitoren) en evalueren van de uitvoering van processen en activiteiten vindt plaats door een kritische beoordeling van het jaarverslag door het Bestuur en de Raad van Toezicht (statutair). De directie monitort en evalueert de uitvoering van activiteiten en processen met behulp van een sturingsbrief, de periodieke werkoverleggen met medewerkers en voortgangsbesprekingen in het beleidsoverleg. De financiële interne processen worden door middel van een managementrapportage en halfjaarrapportage eveneens bewaakt. Verbeterpunten worden in het beleidsoverleg besproken. Daarnaast is er een financiële commissie opgericht waarin vertegenwoordigers van Directie, Bestuur, RvT en werkorganisatie zitting hebben.

3. Omgang met belanghebbenden

Op het gebied van de beleidsbeïnvloeding van natuur en landschap zijn provinciaal en landelijk vele spelers actief, waarbij met name de provinciale en rijksoverheid en de diverse natuur- en milieuorganisaties te onderscheiden zijn. It Fryske Gea trekt in veel dossiers in de provincie strategisch op met de Friese Milieu Federatie, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Friesland, NME/IVN, de Waddenvereniging, de Bond van Friese Vogelwachten LTO en Noardelijke Fryske Wâlden..

In het Waddengebied wordt samengewerkt in de Coalitie Wadden Natuurlijk, waarbij zeven natuurbeschermingsorganisaties betrokken zijn. Met betrekking tot het IJsselmeergebied wordt samengewerkt in de Stichting Het Blauwe Hart, waarin acht organisaties verenigd zijn.

Op landelijk niveau werken alle provinciale landschappen samen in het samenwerkingsverband De 12 Landschappen, nu LandschappenNL genoemd. LandschappenNL werkt vooral samen met Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming en in mindere mate met Natuur en Milieu en de Waddenvereniging. Op landelijk niveau wordt verder, waar mogelijk, opgetrokken met de (semi-) overheid; belangrijke partners zijn het IPO, het ministerie van LNV en het ministerie van Infrastructuur en Water. Het thema gezondheid komt aan de orde in de samenwerking met De Friesland Zorg.

It Fryske Gea houdt haar leden en andere mensen die genieten van de natuur en het landschap graag op de hoogte van natuurbeheer, natuurontwikkeling, excursies en andere activiteiten. Alle nieuwe leden ontvangen samen met de lidmaatschapspas een exemplaar van de natuurgids Ontdek de Friese Natuur. Daarna krijgen leden ieder jaar vier keer ons magazine toegezonden. Ook nodigen we ieder jaar een groep leden uit voor een ledeninformatieavond die we vier keer per jaar organiseren in een ander gebied. Naast de communicatie in de richting van onze leden is een groot aantal middelen gericht op het brede Friese publiek. Centraal daarin staat de website van It Fryske Gea. Uitingen via onze eigen sociale mediakanalen (Facebook, Twitter, Instagram, YouTube en LinkedIn) en ook de digitale nieuwsbrief waarop iedere belangstellende zich kan abonneren, hebben op enige wijze een connectie met onze website. Door het uitgeven van persberichten en een goed contact met regionale en landelijke media maken we veelvuldig gebruik van free-publicity over actuele ontwikkelingen. Daarnaast verzorgen we artikelen in diverse uitgaven door de redactie te voorzien van teksten en/of beeldmateriaal.

It Fryske Gea verzorgt jaarlijks honderden activiteiten. Een groot deel daarvan bestaat uit wandel-fiets- vaar- en kano-excursies. De coördinatie van de excursies vindt plaats vanuit het bezoekerscentrum Alde Feanen/ De Wiidpleats, maar de begeleiding van de excursies is inhoudelijk in handen van de vele deskundige vrijwilligers van It Fryske Gea. Zowel vrijwilligers als medewerkers van It Fryske Gea verzorgen ook lezingen over hun (vak)gebied.

De interne communicatie met vrijwilligers en medewerkers is centraal georganiseerd in het personeels- en vrijwilligersblad "It Geamantsje" dat vier keer per jaar verschijnt. Naast de interne communicatie via lijnmanagement, informeert het MT de medewerkers door middel van een nieuwsflits.

Sociale media hebben verschillende voordelen. Ze bieden ons niet alleen een groeiend publiek, maar ook de kans om iedere belangstellende op de hoogte te houden van het laatste nieuws én we krijgen ook veel informatie terug. We ontvangen informatie terug, in de vorm van reacties op onze berichten en ook het delen van relevante / interessante berichten door derden met It Fryske Gea.

Gegevens van 2019:

De online nieuwsbrief kent 12.233 leden. Het is -naast het grote aantal inschrijvingen- een belangrijk middel omdat de content gedeeld wordt via de sociale-mediakanalen. In 2019 hebben we een lichte daling van het aantal inschrijvingen van de online nieuwsbrief gezien. Dat is te verklaren door de verplichte uitvoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming vanaf mei 2018. Het sterkste social-mediakanaal is nog steeds Facebook. It Fryske Gea kent maar liefst 13.588 volgers. Onze berichten via Facebook kennen een bereik tussen de 5.000 en 20.000 lezers.

De groei van het aantal volgers op Twitter staat niet stil, maar is relatief wel gestagneerd tot 3.450 volgers. Instagram heeft 2609 volgers, maar groeit nog volop. LinkedIn kent zo'n 1100 volgers, maar biedt ook nog veel ontwikkelingspotentieel. In 2019 zagen we ook bijna een verdubbeling van het aantal Youtube-abonnees tot 1360.

Financiering

Op het gebied van financiering staat It Fryske Gea via een Productbegroting op de begroting van de Provincie Fryslân. Momenteel is It Fryske Gea in gesprek met de Provinsje om te zien hoe deze samenwerking voortgezet kan worden. Verder heeft It Fryske Gea een belangrijke financiële relatie via de Subsidieregeling Natuur en Landschap met de Provinsje Fryslân. Daarnaast werkt It Fryske Gea in veel projecten samen met diverse provinciale en landelijke fondsen. Belangrijke sponsors zijn verder de Stichting Ynnatura en de Hedwich Carolina Stichting, die verschillende projecten van It Fryske Gea (mede) financieren.

Op landelijk niveau onderhoudt LandschappenNL voor It Fryske Gea op basis van partnerschap een goede relatie met de Nationale Postcode Loterij (NPL). It Fryske Gea ontvangt (net als de andere landschappen) jaarlijks een bijdrage van de NPL van 938 duizend euro. Het contract met de NPL is per 1 januari 2016 verlengd tot en met 31 december 2020.

Naast eerder genoemde inkomsten zijn een belangrijke bron van inkomen voor de vereniging de jaarlijkse ledengelden en de opbrengsten uit haar terreinen.

Met een minder vast karakter maar zeker niet minder belangrijk is de financiering uit erfenissen, legaten en schenkingen voor onze vereniging.

Risicomanagement

Bescherming, beheer en behoud van onze natuur, en de daarmee gepaard gaande risico's.

Deze paragraaf is bedoeld om een beeld te geven van de aandachtsgebieden in dit kader met een aantal specifieke zaken en daarbij behorende risico's.

Bij het realiseren van onze hoofd- en daarvan afgeleide doelstellingen hebben we te maken met verschillende risico's:

- a) De omgeving
Risico's die een directe bedreiging vormen voor onze natuur zoals klimaatverandering, waterkwaliteit, milieuwetgeving, vandalisme en verstoring.
- b) De organisatie
Om op provinciale schaal onze taken uit te oefenen maken we gebruik van een grotere organisatie van bijna 73 betaalde krachten en ca. 400 vrijwilligers. Daarmee lopen we dus ook bedrijfsmatige/financiële risico's.
- c) De uitvoering
Bij de uitvoering van haar werkzaamheden heeft It Fryske Gea te maken met een overheid en met publiek, die tevens haar grootste financiers zijn. Daarnaast speelt het bedrijfsleven ook een belangrijke rol. Van groot belang is hoe wij onze boodschap brengen, ons gedragen, onszelf herkenbaar maken en onze taken uitvoeren.

De omgeving

It Fryske Gea moet duidelijke standpunten innemen over landbouweconomie, waterhuishouding, infrastructuur en andere externe factoren die haar doelstellingen kunnen aantasten. Onze organisatie is goed ingericht op toezicht in onze terreinen met het oog op vandalisme en verstoring door hierin gespecialiseerd personeel met een op het doel gerichte instructie en bevoegdheden.

De organisatie

Het inrichten en besturen van een grotere (natuur)organisatie brengt diverse verantwoordelijkheden en risico's met zich mee.

- Met name naar het personeel en vrijwilligers dient naast personeelsregelingen oog te zijn voor de omgang met natuur en publiek. Waar nodig vindt scholing plaats/vinden gericht op het uitoefenen van functies zoals bijscholing voor BOA's en andere functie specifieke scholing.
- Deze bijzondere tak van bedrijfsuitoefening vraagt naast aandacht voor de gebruikelijke aansprakelijkheidsrisico's ook zorg voor specifieke zaken als omgang met vee, land- en bosbouwmachines en vervoer over water middels kleinere en grotere vaartuigen.
- De organisatie is bedoeld voor de lange termijn, maar is naast beperkte eigen inkomsten uit terreinen nagenoeg geheel afhankelijk van subsidies, bijdragen van leden, donaties en incidentele baten als erfenissen.
Een financieel buffervermogen voor moeilijke tijden is derhalve één van de financiële doelstellingen. Intern is een onderbouwing gemaakt van de benodigde hoogte hiervan, jaarlijks worden o.a. vermogen en treasury statuut door het bestuur beoordeeld.
- It Fryske Gea maakt gebruik van ICT met de daaraan verbonden risico's. Scholing, goede apparatuur, software en contracten zijn van groot belang. Denk hierbij aan een SLA (Service Level Agreement) met de leverancier van ICT diensten tot bewerkersovereenkomsten met diverse gebruikers/bewerkers.
- It Fryske Gea moet rekening houden met fraudegevoeligheid en procedures volgen ter voorkoming hiervan. Zoals procedures datalekken, incidentmanagement maar ook het aanstellen van vertrouwenspersonen en een klokkenluidersregeling zijn hier onderdeel van.
- It Fryske Gea is een organisatie waar mensen dicht bij elkaar werken. Signalering van mogelijke risico's van welke aard dan ook behoeven geen structurele vergaderingen om maatregelen te nemen.

Risicobereidheid van de organisatie:

De organisatie streeft ernaar de mogelijke risico's zo beperkt mogelijk te houden. De governance, de verdeling van bevoegdheden en de stappen en documenten die ten grondslag liggen aan investeringen en kosten zijn zo opgezet dat risico's inzichtelijk worden gemaakt en na grondige afweging door verschillende gremia al dan niet worden genomen. Scholing van personeel als hierboven gemeld en optimale communicatie van signaleringen moeten leiden tot het op tijd nemen van adequate maatregelen. Het beleid ten aanzien van o.a. financiële instrumenten en afgeleiden hiervan is vastgelegd in het treasury statuut.

Financiële verslaggeving en wet- en regelgeving:

De organisatie streeft naar een transparante verslaggeving met inachtneming van bestaande wet- en regelgeving.

Risico's rondom Covid-19

It Fryske Gea heeft een aantal maatregelen genomen om de effecten van het Covid-19-virus te bewaken en te voorkomen, zoals veiligheids- en gezondheidsmaatregelen voor onze medewerkers (zoals beperking van sociale contacten en vanuit huis werken). Naast genoemde maatregelen zijn wij in gesprek met enkele van onze huurders om passende afspraken te maken over huurpenningen en betaling daarvan.

Andere activiteiten die beïnvloed worden door het Covid-19 virus, zijn uitgesteld of verschoven, we verwachten activiteiten zoals schoolreisjes in 2021 weer te kunnen organiseren. Doordat It Fryske Gea niet afhankelijk is van commerciële geldstromen en goede afspraken heeft met subsidieverstrekkers kunnen de reguliere werkzaamheden zoals o.a. het toezicht Friese IJsselmeerkust en de beheerwerkzaamheden in onze terreinen gewoon plaatsvinden.

Naast liquiditeiten bestaat een deel van dit buffervermogen uit effecten, It Fryske Gea, heeft hier een gematigd defensief beheer om risico's te beperken. Daarnaast wordt de effectenportefeuille aangehouden voor de middellange tot lange termijn. De verwachting is dan ook dat dalingen als gevolg van het virus op termijn weer gecompenseerd worden zodra het marktherstel intreedt. Verder heeft It Fryske Gea de lening met het Groenfonds op 31 maart 2020 met drie jaren verlengd. Om te toetsen welke impact het wegvallen dan wel uitstellen van verdiensten op de liquiditeit van It Fryske Gea heeft, is er een liquiditeitsprognose opgesteld waarin best en worst case scenario's zijn getoetst, waarin in de worst case scenario's enkele inkomsten volledig achterwege zijn gelaten. In deze prognoses kan It Fryske Gea de veronderstelde impact van het virus opvangen.

In dit stadium zijn de gevolgen voor onze bedrijfsactiviteiten en onze resultaten beperkt. Wij zullen het beleid en het advies van de diverse nationale instellingen blijven volgen en zullen tegelijkertijd ons uiterste best doen om onze activiteiten zo goed en veilig mogelijk voort te zetten zonder daarbij de gezondheid van onze medewerkers in gevaar te brengen.

Verder verwijzen wij naar onze toelichting zoals opgenomen in de paragraaf 'Gevolgen Covid-19 voor onze bedrijfsactiviteiten' en naar de paragraaf Gebeurtenissen na balansdatum.

De uitvoering

Uiteraard is de hoofddoelstelling het zo optimaal mogelijk beheren van natuurgebieden en daarbij alert te zijn op alle mogelijke risico's die dat bedreigen, maar er is meer.

De organisatie is, zoals hierboven aangegeven, voor een heel groot deel afhankelijk van subsidies, bijdragen van leden en ander bijdragen van particulieren en bedrijven (bijvoorbeeld Ynnatura).

Dit vraagt om een continue inspanning om het belang van onze organisatie voor de samenleving van nu en straks te communiceren. Belangrijke doelgroepen daarbij zijn:

- De politieke partijen en ambtenaren van de provincie. De politieke partijen omdat de vertegenwoordigers steeds wijzigen en opnieuw moeten worden benaderd. Het ambtenarenapparaat omdat ook hier personen wisselen maar ook regelgeving steeds veranderd en daarbij is communicatie van wezenlijk belang;

- Draagvlak creëren bij de inwoners van onze provincie (maar ook om ūtens) door ledenwerving en ledenbehoud is bijzonder belangrijk. Maar er is ook oog voor de lange termijn. In het Bezoekerscentrum De Wiidpleats worden vele activiteiten en excursies voor scholen georganiseerd. Educatie is ook communicatie en een investering in de toekomst. Positieve beeldvorming en communicatie zijn van groot belang voor onze organisatie en een zeer belangrijke actie tegen mogelijke overwegingen om bijdragen te verlagen of niet te verstrekken.

De voornaamste risico's en onzekerheden waar It Fryske Gea op dit moment mee wordt geconfronteerd worden hieronder toegelicht:

Exploitatieruimte Wiidpleats

Eind 2017 is het Frysk Lânbou Museum verhuisd en heeft hierbij de huur bij It Fryske Gea opgezegd. Momenteel is It Fryske Gea op zoek naar nadere invulling van de exploitatieruimte in de ruimste zin van het woord.

Waardering natuurgronden

It Fryske Gea heeft ruim 20.700 hectare in zijn beheer. De waardering van een aantal van deze gronden wordt o.a. beïnvloedt door ruiltransacties en veranderende marktomstandigheden..

Effectenportefeuille

Een deel van het vermogen is vastgelegd in een effectenportefeuille. Dit brengt naast mogelijkheden voor een gunstig rendement ook beleggingsrisico's met zich mee (o.a. marktrisico, koersrisico en valutarisico). Het beheer van de beleggingen is uitbesteed aan Triodosbank. De uitgangspunten van Triodosbank zijn het waarborgen van duurzaamheid en verantwoord maatschappelijk handelen. Met onze adviseurs is regelmatig overleg naar behoefte over de resultaten en ontwikkelingen. Het beleid is gematigd defensief met een gewenste samenstelling van 25% aandelen en 75% obligaties met een risico beperkende spreiding.

Datalekken

Op 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. In 2018 is It Fryske Gea begonnen met maatregelen om ervoor te zorgen dat het aan de eisen van de Europese privacywetgeving voldoet. It Fryske Gea is doorlopend bezig om zich te wapenen tegen het risico van een datalek.

Ontwikkeling bij Provincie over realisatie NNN (Natuurnetwerk Nederland)

De gewijzigde prioriteitsstelling bij de Provincie met betrekking tot de afspraken gemaakt over de afronding van de NNN heeft invloed op de invulling van de natuur in de Provincie en mede invloed op het strategisch aankoopbeleid van It Fryske Gea. It Fryske Gea is gaan samenwerken met andere organisaties om gezamenlijk tot een oplossing te komen zodat natuur volgens plan kan worden gerealiseerd. Inmiddels krijgt dit initiatief vorm in het samenwerkingsverband Natuer mei de Mienskip

Projecten

Bij de uitvoering van projecten zijn vaak verschillende partijen betrokken. De realisatie van projecten is dus mede afhankelijk van derden. Vooraf worden dan ook de verantwoordelijkheid bij risico's, penvoerderschap e.d. vastgelegd.

Lening aankoop HBB Polder

Deze lening is afgesloten voor een termijn van 3 jaar. In 2020 moet volgens de overeenkomst de lening afgelost zijn. Aflossing staat gepland uit subsidiegeld en bijdragen agrariërs uit ruil. Indien aflossing niet heeft plaats gevonden voor 2020 zal er naar een andere oplossing gezocht moeten worden, dit kan zijn verkoop van de grond of opnieuw afsluiten van een lening. Afspraken over verlenging van de lening met een termijn van 3 jaar zijn inmiddels gemaakt met het Groenfonds waarbij jaarlijks achteraf een derde deel afgelost zal worden. It Fryske Gea verwacht voldoende liquide middelen te hebben om de lening binnen de afgesproken termijn te kunnen aflossen.

Subsidie

Voor het realiseren van haar doelen en taken is It Fryske Gea grotendeels afhankelijk van subsidies. Bij gewijzigd beleid bij subsidieverstrekkers leidt dit mogelijk tot het verlies aan ontvangsten uit subsidies. It Fryske Gea is dan ook regelmatig in gesprek met subsidieverstrekkers om doelen en producten op de wensen van verstrekker af te stemmen.

De Organisatie

Interne organisatie

Eind 2019 waren bij It Fryske Gea 74 medewerkers in dienst. De medewerkers zijn verdeeld over het kantoor in Olterterp, het Bezoekerscentrum De Alde Feanen in Earnewâld en de vier districten met de standplaatsen Rijs, Katlijk, Gysjerk en Earnewâld.

Onder deze 74 medewerkers bevinden zich vijf leerlingen. 3 van deze leerlingen zijn al in 2017 (1) of 2018 (2) gestart en hebben een verlenging gekregen, 2 leerlingen zijn per september 2019 gestart.

Per 24 februari 2019 is na een externe procedure de functie van HR Medewerker opnieuw ingevuld.

De coördinator NME Tytsjerksteradiel heeft na 10 jaar het stokje overgedragen aan een nieuwe medewerker. In district west is de weidevogel coördinator eind 2019 met pensioen gegaan. Zijn werkzaamheden zijn overgedragen aan één van de collega's in het betreffende district. Omdat er in 2018 ook een BOA met pensioen gegaan is en in district west de taken niet konden worden overgenomen door een andere collega, is er in 2019 een nieuwe Beheermedewerker geworven die voor 50% wordt ingezet als BOA.

Het hoofd van de afdeling Verenigingszaken & Communicatie is in 2019 gekozen om zitting te nemen in de provinciale staten. Omdat dit mogelijk ongewenste belangenverstrengeling met zich meebrengt in combinatie met de MT-functie, heeft de medewerker een andere functie gekregen. In de functie van Adviseur Verenigingszaken gaat hij zich o.a. bezig houden met de ledencommunicatie, werving van leden, opzetten van het vrijwilligersbeleid. De afdeling Verenigingszaken & Communicatie is daarom opgesplitst. Er is een nieuw hoofd Communicatie aangesteld. Vanwege vertrek van de medewerker Communicatie en medewerker Administratie eerder al in 2019 zijn twee nieuwe medewerkers aangenomen om de betreffende functies in te vullen. Ook het hoofd Beheer / Rentmeester is eind 2019 vertrokken. Dit wordt eerst tijdelijk op interim basis ingevuld. Er wordt onderzocht hoe deze functie toekomstbestendig kan worden gemaakt.

Ontwikkeling van medewerkers

De ontwikkeling van medewerkers is nodig voor een organisatie om zich staande te houden in de steeds sneller veranderende omgeving. Naast verplichte cursussen zoals BHV die ook in 2019 weer zijn gehouden, zijn er een aantal meer functie specifieke opleidingen, cursussen en trainingen gevolgd. Zo zijn de BOA's weer gestart met een vervolgtraining controle fysieke beheersing (Krav Maga). Ook hebben alle medewerkers van de 4 districten bijscholing gehad op het gebied van natuurbeheer en biodiversiteit. Een vrij grote groep medewerkers samengesteld uit het kantoor en de districten hebben een cursus waterbeheer gevolgd, een grondige basistraining om te leren welke praktische en technische mogelijkheden er zijn om in een natuurerrein de waterhuishouding zo goed mogelijk te (her)inrichten en te beheren. Daarnaast is er onder andere scholing gevolgd op het gebied van boomveiligheid, bodembioïologie en Jacht & faunabeheer. Naast genoemde ontwikkeling van medewerkers besteedt de vereniging zorg aan opleiding van haar vrijwilligers.

Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO)

In mei 2019 is op een vernieuwde wijze een MTO uitgevoerd. Er is een dag besteed om met het zo goed als voltallige personeel naar voren te halen wat er goed gaat, en wat beter zou kunnen. Hier zijn een aantal aandachtspunten gekomen waaronder werkdruk en interne communicatie. Deze twee onderwerpen zijn verder uitgediept met behulp van externe begeleiding. In 2020 zullen deze twee onderwerpen concreter worden gemaakt en worden er acties vastgesteld en in gang gezet om de aandachtspunten aan te pakken. Verder bleek uit het onderzoek dat men over het algemeen tevreden tot zeer tevreden is met It Fryske Gea als werkgever. Een resultaat waar wij als organisatie erg trots op zijn!

Bezoldiging directie

De Raad van Bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt It Fryske Gea de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij It Fryske Gea vond plaats door het Bestuur. Dit leidde tot een zogenaamde BSD score van 387 punten voor de directeur met een maximum jaarinkomen van 109.162 euro (1FTE/12 mnd) en een zogenaamde BSD score van 356 punten voor de adjunct directeur met een maximum jaarinkomen van 97.871 euro (1FTE/12 mnd).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen voor de H. de Vries (1FTE/12mnd) 99.554 euro en voor C. Bakker (1FTE/12mnd) 75.878 euro. Deze beloningen bleven binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven (voor H. de Vries met een bedrag van 139.203 euro en voor C. Bakker met een bedrag van 105.699 euro) binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van 194.000 euro per jaar.

De belaste vergoeding/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Financieel perspectief

De kerntaak van It Fryske Gea bestaat uit het beheer en de ontwikkeling van ruim 20.700 hectare natuurgebieden in Fryslân. De resultaten daarvan worden onderzocht volgens de werkwijze monitoring natuurnetwerk, met hulp van ruim 200 inventarisatievrijwilligers. Met een jaarlijkse presentatie worden deze resultaten teruggekoppeld aan de vrijwilligers en andere belangstellenden. Deze presentatie wordt nadien op de website van It Fryske Gea beschikbaar gesteld. Ook in het jaarverslag van It Fryske Gea wordt beknopt aandacht besteed aan de resultaten van natuurbeheer en -ontwikkeling. Het financieel jaarverslag beschrijft met name de financiële resultaten van It Fryske Gea. It Fryske Gea onderscheidt bij haar Productbeschrijving zeven verschillende onderdelen, respectievelijk Natuurbeheer, Landschapsbescherming, Inventarisatie & monitoring, Recreatief medegebruik, Informatie & educatie, Beleidsadvisering & overleg en Verenigingszaken. Elk van deze Producten worden in de Productbegroting van 2017-2020 beschreven. In het financieel jaarverslag, die is gehouden aan de opstelling en regels van het Centraal Bureau Fondsenwerving, worden deze producten om praktische redenen samengevoegd tot drie hoofddoelstellingen.

Voor wat betreft de landelijke overheidsbijdrage is per 1 januari 2011 het nieuwe natuurbeheermodel Subsidieregeling Natuur en Landschap van kracht. De normbedragen van deze regeling zijn in juli 2009 door het toenmalige Ministerie van LNV vastgesteld. Medio 2017 heeft It Fryske Gea de beschikking ontvangen met betrekking tot deze subsidieregeling voor de periode 2017 tot en met 2022.

Van groot belang is een evenredige indexatie van de subsidies ten opzichte van de stijging van de kosten. De indexatie van de provinciale subsidie is al meerdere jaren onvoldoende voor compensatie van de prijsstijgingen. De indexatie van de Rijkssubsidie wordt eens per 6 jaar afgerekend/vergoed. Dit is bij het einde van de contractperiode van 6 jaar in 2022 (betaling in 2023).

Verslag van de directie

De jaarrekening 2019 is opgesteld op basis van de Richtlijn 650 *Fondsenwervende instellingen* van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (aangepast 2016). It Fryske Gea is gecertificeerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) en als zodanig is deze Richtlijn verplicht. In de loop van 2016 is de richtlijn aangepast. It Fryske Gea heeft waar nodig haar jaarrekening aangepast en voldoet hiermee aan en is gecertificeerd onder deze regeling.

In de opstelling conform bovenvermelde Richtlijn wordt geen onderscheid gemaakt in structurele baten en lasten en bijzondere baten en lasten. Voor een goede bedrijfsvoering wordt hier intern wel rekening mee gehouden. Een extra overzicht is opgenomen op pagina 72.

In de financieringsstructuur zijn twee belangrijke geldstromen te onderscheiden:

- Structurele geldstroom – ingezet voor structurele activiteiten/baten en lasten;
- Incidentele geldstroom – ingezet voor incidentele activiteiten/baten en lasten.

Structureel

De belangrijkste structurele activiteiten

De belangrijkste doelstelling van de vereniging is het beschermen van de natuur in Fryslân, vooral middels het beheren van inmiddels ruim 20.700 hectare natuurgebied. Ook in 2019 zijn dat de belangrijkste activiteiten waar It Fryske Gea zich mee bezig heeft gehouden. Activiteiten die daaraan gerelateerd zijn, zijn Landschapsbescherming en Inventarisatie en monitoring. Bij het inventarisatiewerk hebben we ondersteuning van meer dan 200 vrijwilligers.

Een natuurorganisatie als It Fryske Gea doet meer dan alleen natuurgebieden beschermen, beheren en ontwikkelen. We werken ook aan het vormen van draagvlak, zorgen voor betrokkenheid, verstrekken van informatie, educatie en voorlichting, het bieden van recreatiemogelijkheden.

It Fryske Gea werkt er graag aan mee om mensen te laten genieten van haar natuurgebieden. Daarom is het merendeel van de natuurterreinen vrij toegankelijk voor het publiek. Dat vraagt overigens ook weer om toezicht, zowel op het land als op het water (bijvoorbeeld voor de NB-wet gebieden zoals het IJsselmeer en De Alde Feanen).

In 2019 konden onze natuurgebieden weer veel recreanten verwelkomen. Naar schatting zijn dat er rond 2 miljoen.

Ook onze excursies en andere activiteiten deden het goed! Zo kwamen in 2019 weer veel kinderen en volwassenen in aanraking met de Friese natuur. It Fryske Gea organiseerde meer dan 500 waar in totaal ruim 12.000 mensen aan deelnamen. Het gaat daarbij om schoolreisjes, vaar-, wandel- fiets- en kano-excursies onder begeleiding van een deskundige vrijwilliger.

It Fryske Gea werkt nauw samen met de Provinsje Fryslân, It Fryske Gea ontvangt subsidie op basis van een productbegroting waarin een bijdrage wordt verstrekt voor diverse uitgevoerde producten/diensten. In 2016 heeft de Provinsje de productbegroting goedgekeurd en een meerjarenbeschikking afgegeven voor de jaren 2017-2020. Momenteel is It Fryske Gea in gesprek met de Provinsje om te kijken of en welke producten we in deze samenwerking via een productsubsidie voort kunnen zetten. Daarnaast vindt er overleg met overheden plaats o.a. in de Provinciale Commissie Landelijk Gebied, maar ook tijdens andere bijeenkomsten. Ook op aanvraag wordt geïnformeerd en geadviseerd.

Uitgevoerde beheertaken door It Fryske Gea worden voornamelijk afgedekt middels de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL), medio 2017 heeft It Fryske Gea de beschikking ontvangen met betrekking tot deze subsidieregeling voor de periode 2017 tot en met 2022. Mede door het verkrijgen van deze subsidie zijn de beheertaken van de vereniging voor langere periode financieel afgedekt.

It Fryske Gea streeft ernaar om structurele baten en lasten zodanig in balans te houden, dat de structurele baten de structurele kosten dekken, eventueel onder toevoeging van de opbrengst beleggingen en rente.

Incidenteel

Bijzondere baten en andere incidentele baten in 2019

De hier genoemde baten hebben een incidenteel karakter. In het verslagjaar 2019 is er voor ruim 1.1 miljoen euro ontvangen uit diverse erfenissen en legaten. It Fryske Gea is hier bijzonder dankbaar voor.

Van de Nationale Postcode Loterij hebben we een bijdrage van 938 duizend euro ontvangen die als incidentele bate wordt beschouwd. Deze bijdrage wordt geheel benut voor projecten, aankoop van natuurterrein en andere incidentele uitgaven.

Het verwerven van natuurterreinen

Met gelden uit de Nationale Postcode loterij en andere incidentele baten zoals crowdfunding, erfenissen en legaten alsmede een grondruil is voor een bedrag van ca. 1.3 miljoen euro aan natuurterrein verworven. De belangrijkste natuurterreinen zijn percelen in de Haenmar, Rikkinge, enkele rietlanden en door uitruil verkregen terrein in de Huitebuursterbuitenpolder.

In 2016 heeft It Fryske Gea percelen gekocht in de Huitebuursterbinnenpolder (HBB) met het doel dit te ruilen voor natuurterreinen in aangrenzende gebieden. It Fryske Gea is in gesprek met geïnteresseerde aangrenzende agrariërs om de ruil te verwezenlijken en inmiddels is in 2019 één ruiling voltooid. Grond verworven in de transactie is gewaardeerd tegen marktwaarde en opgenomen in de balans van It Fryske Gea, op het moment van realisatie van de ruil wordt de grond opgenomen onder en gewaardeerd als natuurgrond. It Fryske Gea heeft een overbruggingskrediet geregeld met het Groenfonds ter financiering van de aankoop, aflossing van dit krediet zal naar verwachting plaatsvinden middels bijbetaling uit ruil en een verwachte bijdrage uit de Subsidie Kwaliteit impuls Natuur en Landschap (SKNL). In 2020 verloopt de afgesloten lening It Fryske Gea is in gesprek om deze lening door te rollen.

It Fryske Gea heeft haar aankopen voor de korte en lange termijn beschreven in haar aankoopstrategie. Bij de verwerving van natuurterrein binnen de Ecologische Hoofdstructuur kan naast de subsidie een eigen bijdrage worden gevraagd van 15% van de verwerving. Bij 100 hectare per jaar kan dat oplopen tot 15% van vier miljoen euro is 600 duizend euro per jaar. It Fryske Gea probeert jaarlijks mits het resultaat het toelaat de bestemmingreserve aankopen grond aan te vullen met minimaal 600 duizend euro in haar vermogen om zo aankopen zoals beschreven in de aankoopstrategie mogelijk te maken.

Natuer mei de Mienskip: bij de decentralisatie van natuur naar de provincies is te weinig budget meegekomen. Dit dreigde zich te vertalen in een drastische reductie van de natuuropgave. Als antwoord hierop ontwikkelen op initiatief van It Fryske Gea de natuurorganisaties, landbouworganisaties en particuliere beheerders samen met Wetterskip en Provincie Fryslân een alternatief, waarbij meer natuur voor hetzelfde geld kan worden gerealiseerd. Belangrijke pijlers zijn het integraler aanpakken van de natuuropgave, waardoor extra budget kan worden aangetrokken, het vereenvoudigen van inrichtingsopgaven en het goedkoper werken doordat de eindbeheerder van natuurgebieden direct bij aankoop en inrichting een deel van het werk kan doen.

Belangrijk neveneffect is dat een omslag wordt bereikt van concurrentie tussen natuurorganisaties, boeren en particulieren naar wederzijds vertrouwen, waarbij we elkaar proberen naar de plaats en rol te helpen die het beste aansluit bij mogelijkheden en ambities van deze partijen.

Het uitvoeren van projecten

Kosten van projecten worden voor een groot deel gefinancierd met subsidies van de Rijks- en Provinciale overheid, met Europees geld en van gemeenten, bedrijven, instellingen en particulieren. Wat niet gesubsidieerd wordt, wordt gefinancierd uit de bijzondere baten (NPL en andere bronnen) dan wel reserves. Vanwege het onvoorspelbare aantal, tijdsduur en omvang worden projecten tot heden niet in de Productbegroting opgenomen.

In 2019 zijn onder meer de onderstaande projecten (financieel) afgerond:

- ✓ RWE Compensatiegelden
- ✓ Kweldercentrum
- ✓ Ecologische verbindingszone Easterskar
- ✓ Realisatie zoet-zout overgang NFB
- ✓ Otterfonds
- ✓ Onderzoek Rotatiebeheer NFB
- ✓ Waterriet Grutte Krite
- ✓ Opknappen Parkeerterrein Diaconievene
- ✓ Zeearend 2019
- ✓ Voswerend raster
- ✓ Wandelroute Dobbepaarden
- ✓ Vogelkijkhut Catspolder
- ✓ Paden Wikelerbosk
- ✓ Banken Rijsterbos
- ✓ Vlonderbrug Ameland
- ✓ Landgeiten en raster Kctliker Schar
- ✓ Rietoever Dijkspuit Koehoal
- ✓ Picknicktafels Kraanlannen Reid omé Krite

Naast diverse opgeleverde projecten heeft It Fryske Gea nog meerdere projecten in uitvoering dan wel in ontwikkeling.

Wij & Wadvogels: De vogelbescherming heeft de leiding over het Waddenfondsproject Wij en Wadvogels. It Fryske Gea is trekker van twee projecten:

- Op de Pcazmerlannen: begrazing kwelder, verkweldering oostelijk stuk zomerpolder, optimaliseren wandelroute met aandacht voor cultuurhistorie en beperken van verstoring.
- Noard Fryslân Bûtendyks bij Blije en Ferwert: hiermee gaat een lang gekoesterde wens van ons District Noord om de zomerdijk en sluizen op te knappen in vervulling.

It Fryske Gea kan mogelijk nog deelnemen aan enkele andere projecten, namelijk dynamische zonering Westhoek, vogelakkers en broedeilanden waddenkust.

Versterking Friese IJsselmeerkust: Dit project bestaat uit diverse deelprojecten, met als doel om de natuur langs de Friese IJsselmeerkust klaar te maken voor het nieuwe peilbesluit IJsselmeer, waarbij het tegengaan van erosie wordt gecombineerd met maatregelen van natuur en recreatie. Het totale programma beloopt ongeveer 16 miljoen euro. Binnen het programma zijn diverse deelprojecten, It Fryske Gea haakt bij een aantal van deze deelprojecten aan.. Deelprojecten zijn onder andere Workumerwaard, Tacoziyl, Mokkebank. Onder penvoerderschap van de Vogelbescherming wordt 650 duizend euro (verkregen van het NPL droomfonds) ingezet voor deze projecten. De middelen lopen niet via de begroting van It Fryske Gea, wel wordt een substantieel deel uitgegeven aan projecten die op terreinen van It Fryske Gea plaatsvinden. It Fryske Gea besteedt in 2020 eigen uren aan de begeleiding en 25 duizend euro aan inhuur om de ecologische begeleiding goed uit te voeren. Op de reservelijst staan projecten als Makkumerwaarden, Bocht fan Molkwar en een klein project bij Huitebuursterbuitenpolder. Deze projecten kunnen alsnog gerealiseerd worden als er extra geld beschikbaar komt of kosten in andere projecten meevallen.

Op 13 februari 2019 heeft de minister de Rijksbijdrage aan het programma Versterking Friese IJsselmeerkust bezegeld, daarna volgt een kleine twee jaar voorbereiding. Uitvoering start waarschijnlijk in 2021.

De verwachte rol van IFG in deze projecten betreft de ecologische begeleiding van projecten en na uitvoering het beheer van diverse deelprojecten.

Bij de toelichting op de balans is een overzicht opgenomen van projecten die nog in uitvoering zijn.

Effecten

De effecten zijn verkregen met voornamelijk liquiditeit uit erfenissen. De opbrengsten van de beleggingen worden gezien als incidenteel gezien het onvoorspelbare karakter van deze opbrengsten. Deze incidentele baten dienen ter ondersteuning van het resultaat van de structurele baten en lasten van de vereniging, nu en in de toekomst. Het beheer van de beleggingen is in januari 2008 onder voorwaarden in handen gegeven van Triodosbank. De uitgangspunten van Triodosbank zijn het waarborgen van duurzaamheid en verantwoord maatschappelijk handelen. Tijdens het proces van overgang bestond tijdelijk behoefte aan liquide middelen. Een deel van de bestaande portefeuille is toen niet direct weer ingevuld. Met onze adviseurs is regelmatig overleg naar behoefte over de resultaten en ontwikkelingen. Het beleid is gematigd defensief met een gewenste samenstelling van 25% aandelen en 75% obligaties met een risico beperkende spreiding. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en de actuele samenstelling van de portefeuille.

Ultimo 2019 is de samenstelling van de portefeuille: 23% aandelen en 77% vastrentende waarden. De effecten zijn alle beursgenoteerd en gewaardeerd op basis van de koersen per 31 december 2019.

Investerings

Werkzaamheden met betrekking tot het nieuwe bedrijfsgebouw de Wildtskuorre in district West zijn in de eerste helft van 2019 afgerond. Dit bedrijfsgebouw is energieneutraal opgeleverd.

Er is voor een cloudoplossing gekozen om het gedateerde serverpark van It Fryske Gea te vervangen, in het vierde kwartaal van 2019 is vrijwel geruisloos overgestapt naar de cloudoplossing

Er is een start gemaakt met het renoveren van de rondvaartboot in de Alde Feanen de Blaustirns de werkzaamheden zullen naar verwachting begin 2020 zijn afgerond. Naast de renovatie zal er gekeken worden welke mogelijkheden er zijn in de toekomst, om deze door onze bezoekers zeer gewaardeerde rondvaartboot, te vervangen

Voor het uit te voeren toezicht in aan de IJsselmeerkust is een nieuwe werkboot besteld. Levering van de "Roughneck" staat gepland begin 2020.

Naar verwachting zal in 2020 over worden gegaan tot renovatie van één de werkbotten in district midden, geplande werkzaamheden betreffen de motor en enkele aanpassingen van het schip.

Actie redt de weidevogel

In 2019 zijn de gelden ten aanzien van de actie redt de weidevogels aangewend voor de aankoop van de grond Heanmar (weidevogelgebied). Het aantal weidevogels neemt af en staat op een historisch dieptepunt. Het is onvoorstelbaar dat de weidevogel er straks niet meer is, maar dit doembeeld lijkt werkelijkheid te worden. It Fryske Gea wil graag geschikte grond aankopen en beheren, zodat de weidevogel zich weer thuis voelt in Fryslân. Grond aankopen kost veel geld, meer dan onze natuurvereniging kan opbrengen. It Fryske Gea heeft daarom een verzoek gedaan aan de leden voor een bijdrage.

Het resultaat

Het resultaat op structurele baten en lasten betreft 178 duizend euro negatief. De voornaamste reden voor het tekort op de structurele baten is het gebrek aan inkomsten uit huurpenningen in ons bezoekerscentrum Earnewald. It Fryske Gea onderzoekt momenteel nog steeds diverse mogelijkheden die er zijn met het bezoekerscentrum om zo tot onder andere tot een resultaatverbetering te komen. It Fryske Gea hoopt in 2020 een keuze te maken uit de onderzochte mogelijkheden.

Een andere reden betreft de stijging van de kosten van terreinen wat wordt veroorzaakt door de droge zomer (hogere kosten maaiwerkzaamheden), kosten ten aanzien van het beheer van rietland (als

gevolg van toegenomen concurrentie van China is het voor pachters niet meer rendabel om rietland te pachten en te maaien en hogere kosten ten aanzien van aanpassing in het buitendijks gebied. De provincie Fryslân heeft voor de periode 2019 t/m 2023 opdracht verstrekt aan It Fryske Gea voor toezicht en handhaving IJsselmeergebied hiermee is dekking gerealiseerd voor uit te voeren toezichtstaken in dit gebied..

De wervingskosten en kosten beheer en administratie zijn in lijn met de verwachting.

Het resultaat over de incidentele baten en lasten is 1.616 duizend euro positief. Dit resultaat is voornamelijk toe te schrijven aan de opbrengsten uit erfenissen en legaten in totaal 1.033 duizend euro. Naast deze mooie opbrengst heeft It Fryske Gea voor de functieverandering van landbouwgrond voor een perceel nabij Duurswoude nog 334 duizend euro ontvangen

Aantrekkende aandelenmarkten wereldwijd resulteerden in positief resultaat op onze beleggingsportefeuille van 281 duizend euro.

Kosten van een proef met distelbeheer in ons buitendijks gebied vallen hoger uit dan verwacht, doordat er later gestart kon worden met het maaien in deze gebieden.

Rentelasten van de vereniging komen volledig ten laste van de afgesloten lening met het Groenfonds voor aankoop van percelen grond, tegenover deze rentelasten staan opbrengsten uit pacht van deze percelen. Deze grond houdt de vereniging aan als ruilgrond.

De belangrijkste aankoop in 2019 is het perceel bij Rikkinge. Dit perceel is aangekocht met bijdragen van derden. Dit perceel betreft een historisch essenlandschap. Daarnaast heeft It Fryske Gea met behulp van de crowdfunding actie percelen aangekocht bij de Ileanmar. Deze percelen zijn aangekocht ter bescherming van de weidevogels. In 2016 heeft It Fryske Gea percelen gekocht in de Huitebuursterbinnenpolder (HBB) met het doel dit te ruilen voor natuurterreinen in aangrenzende gebieden. It Fryske Gea heeft in 2017 een overbruggingskrediet (1,8 mln euro) afgesloten met het Groenfonds ter financiering van de aankoop, aflossing van dit krediet zal naar verwachting plaatsvinden middels bijbetaling uit ruil en een verwachte bijdrage uit de Subsidie Kwaliteit impuls Natuur en Landschap (SKNL) en bijdragen van agrariërs door middel van ruil. It Fryske Gea is in gesprek met geïnteresseerde aangrenzende agrariërs om de ruil te verwezenlijken en inmiddels is in 2019 één ruiling voltooid. Aankoop van de natuurgronden heeft It Fryske Gea o.a. gefinancierd met gelden uit de Nationale Postcode Loterij, erfenissen, legaten en bijdragen/subsidies van derden. Naar verwachting gaat in 2020 het natuurgebied van de Séfonsterpolder in de openbare verkoop, It Fryske Gea is van zins een concurrerend bod uit te brengen op deze polder zodra deze polder te koop wordt aangeboden

Vooruitzichten

Zoals in de begroting 2020 vermeld, verwachten wij in 2020 een resultaat waarbij kosten en baten in balans zijn met elkaar, we denken de tekorten op de structurele kerntaken op te kunnen vangen met de incidentele baten. De toekenning van de SNL vergoeding is vastgesteld voor 2017 tot en met 2022. Wel verwachten we dat er een gering negatief effect zal zijn als gevolg van de Corona crisis

De uitbraak van Covid-19 heeft zich in 2020 razendsnel ontwikkeld. Maatregelen die door diverse overheden zijn genomen om het virus in te perken hebben negatieve gevolgen gehad voor de economische activiteit. It Fryske Gea verwacht circa 130 duizend euro opbrengst te missen als gevolg van het virus. It Fryske Gea ontvangt jaarlijks baten uit loterijen. De vereniging verwacht vanuit consistente gedraglijn en op basis van huidige informatie geen verandering in baten uit loterijen na 2020. It Fryske Gea zal op basis van de impact die de Covid crisis heeft op de liquiditeit besluiten of en welke gronden worden aangekocht.

De verwachte impact die het virus op genoemde verhuuractiviteiten, organisatie van schoolreisjes e.d. heeft zijn naar verwachting groot in 2020. It Fryske Gea heeft een sterk buffervermogen opgebouwd om deze tegenslagen op te vangen. Verder verwijzen wij naar onze toelichting zoals opgenomen in de

paragraaf 'Gevolgen Covid-19 voor onze bedrijfsactiviteiten' en naar de paragraaf Gebeurtenissen na balansdatum.

Na een teleurstellend jaar in 2018, zijn de beleggingsresultaten in 2019 weer in lijn met de verwachting. Als gevolg van de wereldwijde uitbraak van het Covid-19 virus in het eerste kwartaal van 2020 verwacht It Fryske Gea dat de sterke daling op de wereldwijde beurzen als gevolg van de virusuitbraak zich zullen herstellen of dit herstel reeds in 2020 zal zijn is voor ons niet te voorspellen.

Momenteel is er geen uitbreiding van de beleggingsportefeuille voorzien, gekeken wordt of de huidige asset allocatie nog aansluit op de wensen van de vereniging. En er zal gekeken worden of zich nog kansen voordoen voor de aankoop van natuurterreinen die nauw aansluiten op onze huidige terreinen of passen in het door ons gevoerde beleid.

In 2020 is geen uitbreiding van het personeelsbestand voorzien. Door natuurlijk verloop zal er op een aantal posities nieuwe medewerkers gezocht worden.

Verhoudingen financieel jaarverslag

Kostenpercentage wervingskosten	2019	begroting	2018
Som van de geworven baten	10.487	9.685	7.529
Wervingskosten	166	182	168
Kostenpercentage	1.6 %	1.9 %	2.2 %

Dit zijn de wervingskosten uitgedrukt in een percentage van de som van de geworven baten. De kosten van de ledenwerving worden toegerekend aan de kosten fondsenwerving voor het percentage dat de contributies deel uitmaken van de totale reguliere baten. Verder wordt een deel van de personeelskosten en overige organisatiekosten toegerekend op basis van tijd en middelen.

Bestedingspercentage baten	2019	begroting	2018
Totale baten	11.906	11.126	9.155
Totaal besteed aan de doelstelling	10.099	10.580	9.133
Bestedingspercentage	85 %	95 %	99 %

Dit zijn de totale bestedingen aan de doelstellingen uitgedrukt in een percentage van de totale baten. Het bestedingspercentage valt in 2019 lager uit, dit wordt veroorzaakt door de totale baten die in 2019 hoger uitvallen vanwege de (te) ontvangen erfenissen en legaten.

Bestedingspercentage lasten	2019	begroting	2018
Totale lasten	10.690	11.154	9.719
Totaal besteed aan de doelstelling	10.099	10.580	9.133
Bestedingspercentage	94 %	95 %	94 %

Percentage kosten beheer en administratie	2019	begroting	2018
Totale lasten	10.690	11.154	9.719
Kosten beheer en administratie	425	392	418
Percentage kosten beheer en administratie	4.0 %	3.5%	4.3 %

De vereniging stelt zich tot doel de kosten van beheer en administratie zo laag mogelijk te houden, met als bovengrens 10%.

Financiële positie

Solvabiliteit

	2019	2018	2017
Eigen vermogen / totaal vermogen	85%	82%	83%

Liquiditeit (quick ratio)

	2019	2018	2017
(Vlottende activa – voorraden + liquide middelen)/ Kort vreemd vermogen	3.6	6.0	7.7

De daling van deze ratio valt toe te schrijven aan de verschuiving van de door de vereniging afgesloten lening a 1,8 miljoen euro naar kort vreemd vermogen.

De jaarrekening beschrijft met name de financiële resultaten van It Fryske Gea. De resultaten op het gebied van natuurbescherming zijn beschreven in het jaarverslag en het inventarisatieverslag, die beide beschikbaar zijn via de website of op verzoek via kantoor.

Drs. H.J. de Vries
Directeur

(Alle hierna in dit verslag vermelde bedragen zijn een veelvoud van 1.000,-- euro. Hierdoor zijn mogelijk enkele afrondingsverschillen ontstaan. De vergelijkende cijfers zijn, waar nodig, aangepast aan de opstelling van 2019.)

Begroting Staat van baten en lasten 2020

*(Bedragen * 1.000 euro's)*

Baten

Baten van particulieren	1.656
Baten van bedrijven	4
Baten van loterijorganisaties	938
Baten van subsidies en overheden	5.353

Som van de geworven baten	<u>7.951</u>
---------------------------	--------------

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten	1.188
Overige baten	289

Som van de baten	<u><u>9.428</u></u>
-------------------------	---------------------

Lasten

Besteed aan de doelstellingen:

- Beheren en verwerven natuurterreinen	
Beheer	4.598
Verwerving en projecten	<u>1.957</u>
	6.555

- Publiek, overheid en natuur voorlichting educatie en belangenbehartiging	
Structurele kosten	2.059
Projectmatige kosten	<u>50</u>
	2.109

- Verenigingszaken	
Structurele kosten	<u>222</u>
	222
	<u>8.886</u>

Wervingskosten	148
-----------------------	-----

Kosten beheer en administratie	419
---------------------------------------	-----

Som van de lasten	<u>9.453</u>
--------------------------	--------------

Saldo voor financiële baten en lasten	<u>- 25</u>
--	-------------

Saldo financiële baten en lasten	90
----------------------------------	----

Saldo van baten en lasten	<u><u>65</u></u>
----------------------------------	------------------

Resultaat	<u><u>65</u></u>
------------------	------------------

Besluit goedkeuring jaarrekening door de Raad van Toezicht van vereniging It Fryske Gea te Olterterp.

In artikel 21 lid 4 van de statuten van vereniging It Fryske Gea is het volgende opgenomen:

Aan de goedkeuring van de Raad van Toezicht zijn onderworpen de besluiten van het Bestuur omtrent de begroting en de jaarrekening.

Hierbij besluit de Raad van Toezicht, dat het jaarverslag en de jaarrekening van het jaar 2019, gedagtekend .. september 2020 zijn goedgekeurd.

Olterterp, 15 september 2020

De Raad van Toezicht van vereniging It Fryske Gea
namens deze,

H. Wubs (voorzitter Raad van Toezicht)

Jaarrekening

Boekjaar 2019

Balans per 31 december 2019

(na voorgestelde resultaatbestemming)

*(Bedragen * 1.000 euro's)*

		31-12-2019	31-12-2018
Activa			
<u>Vaste activa</u>			
<i>Materiële vaste activa</i>			
1. Onroerende zaken	3.731	3.835	
2. Inventarissen	1.553	1.394	
3. Andere vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste activa	35	267	
4. Veestapel	13	16	
		5.332	5.512
<i>Financiële vaste activa</i>			
5. Deelneming Noorderleegsbuitenveld	-	-	
6. Effecten	3.496	3.263	
7. Overige vorderingen	19	29	
		3.515	3.292
<u>Vlottende activa</u>			
8. Voorraden	19	19	
9. Projecten	446	437	
10. Debiteuren	89	83	
11. Diverse vorderingen	5.456	4.647	
12. Liquide middelen	4.185	4.092	
		10.195	9.278
		19.042	18.082

Passiva	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
13. <i>Reserves en fondsen</i>		
Continuïteitsreserve	7.727	6.648
Bestemmingsreserves	7.515	7.144
	15.243	13.792
Bestemmingsfondsen	944	957
	16.186	14.749
14. <i>Langlopende schulden</i>		
Lening	-	1.800
15. <i>Schulden op korte termijn</i>		
Crediteuren	357	632
Overige schulden	2.499	901
	2.856	1.533
	19.042	18.082

Staat van baten en lasten 2019*(Bedragen * 1.000 euro's)*

	Resultaat 2019	Begroot 2019	Resultaat 2018
Baten			
Baten van particulieren	2.959	2.764	1.326
Baten van bedrijven	26	4	19
Baten van loterijorganisaties	938	938	937
Baten van subsidies en overheden	6.564	5.979	5.247
Som van de geworven baten	<u>10.487</u>	<u>9.685</u>	<u>7.529</u>
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten	1.362	1.441	1.539
Overige baten	57	-	87
Som van de baten	<u><u>11.906</u></u>	<u><u>11.126</u></u>	<u><u>9.155</u></u>
Lasten			
<u>Besteed aan de doelstellingen:</u>			
- Beheren en verwerven natuurterreinen			
Beheer	4.906	4.585	4.849
Verwerving en projecten	<u>2.860</u>	<u>3.665</u>	<u>1.773</u>
	7.766	8.250	6.622
- Publiek, overheid en natuur voorlichting educatie en belangenbehartiging			
Structurele kosten	1.941	2.076	2.184
Projectmatige kosten	<u>175</u>	<u>50</u>	<u>134</u>
	2.116	2.126	2.318
- Verenigingszaken			
Structurele kosten	197	204	193
Projectmatige kosten	<u>20</u>	=	=
	217	204	193
	<u>10.099</u>	<u>10.580</u>	<u>9.133</u>
Wervingskosten	166	182	168
Kosten beheer en administratie	425	392	418
Som van de lasten	<u>10.690</u>	<u>11.154</u>	<u>9.719</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	<u>1.216</u>	<u>-28</u>	<u>-564</u>
Saldo financiële baten en lasten	222	90	-103
Saldo van baten en lasten	<u><u>1.438</u></u>	<u><u>62</u></u>	<u><u>-667</u></u>
Resultaat	<u><u>1.438</u></u>	<u><u>62</u></u>	<u><u>-667</u></u>

*(Bedragen * 1.000 euro's)*

Resultaat 2019

Resultaat 2018

Bestemming saldo van baten en lasten:

Toevoeging/onttrekking aan:

Bestemmingsreserve gebouwen	-	-299
Bestemmingsreserve activa bedrijfsvoering	-180	487
Bestemmingsreserve activa doelstelling	1	-1
Bestemmingsreserve waardeverschil beleggingen	157	-125
Bestemmingsreserve aankopen grond	394	-96
Bestemmingsfonds redt de weidevogels	-13	52
Continuïteitsreserve	1.079	-685
Som van de geworven baten	<u>1.438</u>	<u>-667</u>

Kasstroomoverzicht volgens indirecte methode*(Bedragen * 1.000 euro's)*

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	1.438	-667
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen (en overige waarde veranderingen)	1.023	463
Mutatie voorzieningen	-	-
 <i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>		
Mutatie operationele vorderingen	-819	918
Mutatie voorraden	-1	-1
Mutatie projecten	-10	-589
Mutatie operationele schulden	-473	334
Mutatie effecten	<u>-156</u>	<u> </u>
	-1.459	662
 Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>1.002</u>	<u>458</u>
 Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investering materiele vaste activa	-842	-954
Desinvestering materiele vaste activa	0	5
Mutatie financiële vaste activa	<u>-67</u>	<u>-165</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-909	-1.114
 Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie uit langlopende schulden	-	-
Aflossingen van langlopende schulden	<u>-</u>	<u>-11</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-11
 Mutatie geldmiddelen	<u>93</u>	<u>-667</u>
 Toelichting op de geldmiddelen		
Stand per 1 januari	4.092	4.759
Mutatie	<u>93</u>	<u>-667</u>
Stand per 31 december	<u>4.185</u>	<u>4.092</u>

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten

Algemeen

De activiteiten van It Fryske Gea bestaan voornamelijk uit natuurbeheer, alsmede het beheren van onroerende zaken. It Fryske Gea is enig aandeelhouder van Noorderleegsbuitenveld B.V. Gezien het geringe belang in de jaarrekening van It Fryske Gea is afgezien van consolidatie op basis van art. 2:407 BW.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar. De vergelijkende cijfers over 2018 zijn waar nodig aangepast aan de opstelling van de cijfers van 2019. Vermogen en resultaat zijn hierdoor niet gewijzigd. Alle bedragen zijn een veelvoud van 1.000 euro.

Stelselwijzigingen

It Fryske Gea past een stelselwijziging toe inzake de verwerking van groot onderhoud conform de gewijzigde RJ vanaf 1 januari 2019 op dit punt. Hierbij wordt deze stelselwijziging prospectief verwerkt. Vanaf 1 januari 2019 wordt groot onderhoud als afzonderlijke component verwerkt en afgeschreven vanaf het moment van aankoop. Voor activa die tot en met 31 december 2018 zijn aangeschaft, wordt dit pas gedaan vanaf het moment dat groot onderhoud wordt gepleegd. In beide gevallen wordt op het moment dat groot onderhoud wordt gepleegd de eventueel resterende boekwaarde van de vervangen component ineens ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, Bestuur, leden RvT en andere sleutelfunctionarissen in het management van It Fryske Gea en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord.

Ontvangsten uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de staat van baten en lasten te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van It Fryske Gea zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de staat van baten en lasten opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Gevolgen Covid-19 voor onze bedrijfsactiviteiten

De uitbraak van Covid-19 heeft zich in 2020 razendsnel ontwikkeld. Maatregelen die door diverse overheden zijn genomen om het virus in te perken hebben negatieve gevolgen gehad voor de economische activiteit. Wij hebben een aantal maatregelen genomen om de effecten van het Covid-19-virus te bewaken en te voorkomen, zoals veiligheids- en gezondheidsmaatregelen voor onze medewerkers (zoals beperking van sociale contacten en vanuit huis werken).

Doordat It Fryske Gea niet afhankelijk is van commerciële geldstromen en goede afspraken heeft met subsidieverstrekkers kunnen de reguliere werkzaamheden en de beheerwerkzaamheden in onze terreinen gewoon plaatsvinden.

De verwachte impact die het virus heeft op bepaalde activiteiten zoals verhuuractiviteiten, organisatie van schoolreisjes e.d. zijn gering. It Fryske Gea heeft een sterk buffervermogen opgebouwd om deze tegenslagen op te vangen. Een deel van dit buffervermogen uit effecten, It Fryske Gea, heeft hier een gematigd defensief beheer om risico's te beperken. Daarnaast wordt de effectenportefeuille aangehouden voor de middellange tot lange termijn. De verwachting is dan ook dat dalingen als gevolg van het virus op termijn weer gecompenseerd worden zodra het marktherstel intreedt.

In dit stadium zijn de gevolgen voor onze bedrijfsactiviteiten en onze resultaten beperkt. Wij zullen het beleid en het advies van de diverse nationale instellingen blijven volgen en zullen tegelijkertijd ons uiterste best doen om onze activiteiten zo goed en veilig mogelijk voort te zetten zonder daarbij de gezondheid van onze medewerkers in gevaar te brengen.

De organisatie heeft zich voor de korte termijn snel en goed kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie. Op korte termijn lijkt de liquiditeit door deze aanpassingen niet te worden aangetast, maar hoe dat op langere termijn zal zijn is nog niet goed in te schatten. We hebben meerdere scenario's beschreven en op die manier proberen we daar grip op te krijgen. Hoewel onzeker zijn wij op dit moment niet van mening dat de gevolgen van het Covid-19-virus een materieel negatief effect zullen hebben op onze financiële conditie of liquiditeit.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Dit verslag is opgesteld in overeenstemming met de richtlijn voor fondsenwervende instellingen zoals die door de Raad voor de Jaarverslaggeving is gepubliceerd (richtlijn 650).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de vereniging.

Onroerende zaken

Met ingang van 1996 worden de natuur- en agrarische terreinen pro memorie gewaardeerd. Reden hiervoor is, dat nagenoeg alle terreinen worden verworven met volledige overheidssubsidie met als doelstelling ze als natuurterreinen te beheren en te behouden. Bij eventuele verplichte verkoop (algemeen maatschappelijk belang) is sprake van een terugbetalingsverplichting. De actuele waarde van de natuurterreinen is zeer moeilijk vast te stellen. In het huidig boekjaar is natuurgrond aangekocht, gebruik makend van de regel uit RJ 650.201 worden deze aankopen ten laste van het resultaat gebracht.

Het aantal hectares natuurterrein in beheer op 31 december 2019 is 20.727 (was ultimo 2018 20.673 hectare). Hiervan is in eigendom 9.382 hectare (was ultimo 2018 9.349 hectare). De verzekerde waarde van de gebouwen is 24.586 duizend euro (was ultimo 31 december 2018 24.030 duizend euro). De toename is voornamelijk het gevolg van indexatie van de verzekerde som er zijn geen nieuwe grote gebouwen aangekocht.

De gebouwen en opstallen worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Er wordt lineair afgeschreven op basis van de gebruikelijk te verwachten economische levensduur. It Fryske Gea verwerkt groot onderhoud als afzonderlijke component en schrijft dit af vanaf het moment van aankoop. Voor activa die tot en met 31 december 2018 zijn aangeschaft, wordt dit pas gedaan vanaf het moment dat groot onderhoud wordt gepleegd. In beide gevallen wordt op het moment dat groot onderhoud wordt gepleegd de eventueel resterende boekwaarde van de vervangen component ineens ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar bijzondere waardeverminderingen vaste activa.

Inventarissen

De inventarissen in de terreinen en op kantoor worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen.

Er wordt lineair afgeschreven op basis van de gebruikelijk te verwachten economische levensduur.

It Fryske Gea maakt gebruik van uitzonderingsregel RJ 650.201. Daarin staat:

Er kunnen zich omstandigheden voordoen waarbij het verantwoord kan zijn een investering ineens ten laste van de staat van baten en lasten te boeken. Deze omstandigheden kunnen zich voordien indien een fondsenwervende organisatie in het kader van de doelstelling een actief verwerft waarvan de toekomstige exploitatie negatief is en de organisatie het beleid heeft dit actief nooit te vervreemden. Een voorbeeld is een fondsenwervende natuurbeheerorganisatie die in het kader van haar doelstelling natuurgebieden aanschaft (eventueel met behulp van subsidie) met het doel deze zelf te beheren. De

natuurbeheerorganisatie heeft het beleid deze natuurgebieden niet te vervreemden en de toekomstige exploitatie van deze gebieden is negatief.

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste activa

De vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs.

Veestapel

De veestapel wordt bij eerste verwerking gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Vervolgens worden deze gewaardeerd tegen actuele waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

It Fryske Gea beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet wordt gehanteerd. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze onderneming; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover It Fryske Gea in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van de acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt.

Voorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode (*first in, first out*) of lagere opbrengstwaarde.

De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaat uit alle kosten die samenhangen met de verkrijging of vervaardiging alsmede de gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Onderhanden projecten

De post onderhanden projecten in opdracht van derden bestaat uit het saldo van gerealiseerde projectkosten, toegerekende winst, en indien van toepassing verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen. Onderhanden projecten worden afzonderlijk in de balans onder vlottende activa gepresenteerd. Indien het een creditstand vertoont wordt deze gepresenteerd onder kortlopende schulden.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden verantwoord voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd en verliezen en risico's zodra zij voorzienbaar zijn. Nalatenschappen worden verantwoord in het jaar waarin de omvang met een redelijke mate van zekerheid kan worden vastgesteld. Projecten met daaraan verbonden subsidies, particuliere bijdragen en kosten worden in het resultaat verantwoord in het jaar waarin het project daadwerkelijk is afgerond. De eigen bijdrage welke gefinancierd wordt vanuit de NPL wordt in het jaar van de subsidiebeschikking verantwoord. Op basis van de RJ221 dienen projectresultaten tussentijds (POC) te worden verantwoord indien deze betrouwbaar kunnen worden bepaald. Aangezien de projectopbrengsten gelijk zijn aan de projectkosten worden de opbrengsten en kosten van projecten pas verantwoord bij de afronding van het project.

Verkoopkosten en algemene beheerkosten

Onder verkoopkosten en algemeen beheerkosten worden die kosten verstaan die ten laste van het jaar komen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Het personeel is verzekerd bij een bedrijfstakpensioenfonds. Deze pensioenregeling zou kunnen worden aangemerkt als een toegezegd-pensioenregeling. Onder een toegezegd-pensioenregeling wordt verstaan een regeling waarbij aan werknemers een pensioen wordt toegezegd, waarvan de hoogte afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. Echter bij het in gebreke blijven van dit fonds bestaat geen directe verplichting tot het aanvullen van pensioenen anders dan een verhoging van premies.

Onder verwijzing naar bovenstaande wordt de pensioenregeling verantwoord als een toegezegde bijdrageregeling, te betalen premie wordt als last in de staat van baten en lasten en verschuldigde premies als verplichting op de balans opgenomen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen. Subsidies inzake projecten worden verantwoord bij afronding c.q. oplevering van het project. Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in staat van baten en lasten.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Prijsrisico

It Fryske Gea loopt risico's ten aanzien van de waardering van effecten, opgenomen onder vlottende activa. De vereniging beheerst het marktrisico door stratificatie aan te brengen in de portefeuille, en limieten te stellen.

Rente- en kasstroomrisico

It Fryske Gea loopt met name renterisico over de rentedragende langlopende vorderingen (onder financiële vaste activa) en rentedragende langlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteaftspraken loopt It Fryske Gea risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt It Fryske Gea risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten gecontracteerd ter afdekking van het renterisico.

Toelichting op de balans

(Bedragen * 1.000 euro's)

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

1. Onroerende zaken

	Gebouwen	Natuur- terreinen	Totaal
<u>Stand per 1 januari 2019</u>			
Verkrijgingsprijs	3.721	2.039	5.760
Cumulatieve afschrijvingen	-1.879	-	- 1.879
Waardevermindering	-	-46	-46
Boekwaarde per 1 januari 2019	1.842	1.993	3.835
<u>Mutaties</u>			
Investeringsen en verwervingen	381	-	381
Hierop verkregen overheidssubsidies	-	-	-
Eigen bijdrage / resultatenrekening	-	-	-
In gebruik name vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	232	-	232
Geruild	-	-545	-545
Afschrijvingen	-172	-	-172
	441	-545	-104
<u>Stand per 31 december 2019</u>			
Verkrijgingsprijs	4.334	2.039	6.373
Cumulatieve afschrijvingen	-2.051	-	-2.051
Waardevermindering	-	-591	-591
Boekwaarde per 31 december 2019	2.283	1.448	3.731

In 2016 is een strategische investering in terreinen gedaan van met als doel dit terrein te ruilen voor aangrenzende percelen natuurterrein, een verantwoorde eigen bijdrage betreft dan ook voornamelijk reeds geruilde percelen voor natuurgrond. Omdat het hier een ruil met meerdere partijen betreft zijn nog niet afgeronde ruilingen niet verwerkt in het resultaat. De waardevermindering heeft betrekking op het natuurterrein, wat is afgewaardeerd naar de laatst bekende taxatiewaarde.

Conform RJ 650.201 worden natuurgebieden die in het kader van de doelstelling worden aangeschaft met het doel deze zelf te beheren, waarvan het beleid is om deze natuurgebieden niet te vervreemden en waarvan de toekomstige exploitatie negatief is ineens ten laste van het resultaat verwoord.

De gebouwen zijn nodig voor de bedrijfsvoering. Dit betreft onder andere het kantoor te Olterterp, de bedrijfsgebouwen en het Bezoekerscentrum It Wiid. De natuurterreinen zijn activa in het kader van de doelstelling.

Er worden afschrijvingspercentages gebruikt van globaal 5% tot 10%. Daarbij wordt gelet op de duurzaamheid van het gebouw en of de verbouwingsinvesteringen.

2. Inventarissen

	Terrein	Kantoor	Automatisering	Totaal
<u>Stand per 1 januari 2019</u>				
Verkrijgingsprijs	3.106	129	125	3.360
Cumulatieve afschrijvingen	-1.763	- 96	- 107	- 1.966
Boekwaarde per 1 januari 2019	1.343	33	18	1.394
<u>Mutaties</u>				
Investeringsen	412	4	14	430
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	35	-	-	35
Desinvesteringen	-25	-	-	-25
Afschrijvingen	- 294	- 5	-7	- 306
Afschrijvingen desinvesteringen	25	-	-	25
	153	-1	7	159
<u>Stand per 31 december 2019</u>				
Verkrijgingsprijs	3.528	133	139	3.800
Afschrijvingen	- 2.032	- 101	- 114	- 2.247
Boekwaarde per 31 december 2019	1.496	32	25	1.553

De inventaris terreinen bevat onder andere landbouw- en bosbouwwerktuigen, tractoren en boten. Deze inventaris wordt nagenoeg geheel direct aangewend ten behoeve van de doelstelling (activa doelstelling). De kantoorinventaris en inventaris automatisering zijn nodig voor de bedrijfsvoering.

De afschrijvingspercentages variëren van 10% tot 25% afhankelijk van de geschatte economische levensduur van de inventaris.

3. Andere vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste activa

	Gebouwen	Terrein inventaris	Totaal
<u>Stand per 1 januari 2019</u>			
Verkrijgingsprijs	232	35	267
Cumulatieve afschrijvingen	-	-	-
Boekwaarde per 1 januari 2019	232	35	267
<u>Mutaties</u>			
Investeringsen en verwervingen	-	35	35
Hierop verkregen overheidssubsidies	-	-	-
Eigen bijdrage / resultatenrekening	-	-	-
In gebruik genomen activa	-232	-35	-267
Afschrijvingen	-	-	-
	-232	0	-232
<u>Stand per 31 december 2019</u>			
Verkrijgingsprijs	-	35	35
Cumulatieve afschrijvingen	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2019	-	35	35

De post vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste activa betreft de aanbesteding van een Roughneck boot. Deze boot zal in 2020 in gebruik worden genomen.

4. Veestapel

Het verloop van de veestapel in 2019 in aantallen is als volgt:

	01-01-2019	geboren	dood	afgevoerd	aankoop	verkoop	31-12-2019
Hooglanders							
Zuid	21	-	-	18	-	-	3
Schapen							
Zuid	245	145	7	-	92	137	338
Paarden							
Zuid	41	12	-	21	-	-	32
Noord	73	17	2	-	-	14	74
Totaal	114	29	2	21	-	14	106

Op 31 december 2019 is de veestapel gewaardeerd op onderstaande bedragen:

	District Noord	District Súd	Totaal aantal	Bedrag
Hooglanders	-	3	3	1
Schapen	-	338	338	7
Paarden	74	32	106	5
Balans per 31 december 2019				13

De veestapel wordt aangehouden voor begrazing ten behoeve van het bevorderen van flora en/of fauna in bepaalde gebieden en is dienstig aan de doelstelling.

Financiële vaste activa

Alle vorderingen die in de financiële vaste activa zijn opgenomen hebben een resterende looptijd langer dan een jaar.

5. Deelneming Noorderleegsbuitenveld

Balans per 1 januari 2019	-
Aandeel in resultaat van deelneming	-
Balans per 31 december 2019	-

Het Noorderleegsbuitenveld B.V.

Dit betreft een 100% deelneming in Noorderleegsbuitenveld B.V.. De negatieve waarde van de deelneming à 3.758 euro is in mindering gebracht op de vordering die It Fryske Gea heeft op het Noorderleegsbuitenveld B.V.

Koöperaasje Doarpenlân

In 2015 is de Koöperaasje Doarpenlân door It Fryske Gea en Landschapsbeheer Friesland opgericht voor de inrichting van het landelijk gebied. Per 1 januari 2018 heeft de Raad van Toezicht van de Koöperaasje, na een evaluatie op levensvatbaarheid, besloten om de Koöperaasje Doarpenlân een slapend bestaan te laten leiden. Dit om kosten te minimaliseren en deze organisatie achter de hand te hebben zodra de tijd hier rijp voor is.

6. Effecten

De effecten zijn verkregen met voornamelijk liquiditeit uit erfenissen. De opbrengsten van de beleggingen worden gezien als incidenteel gezien het onvoorspelbare karakter van deze opbrengsten. Deze incidentele baten dienen ter ondersteuning van het resultaat van de structurele baten en lasten van de vereniging, nu en in de toekomst.

Ultimo 2019 is de samenstelling van de portefeuille: 23% aandelen en 77% vastrentende waarden. De effecten zijn alle beursgenoteerd en gewaardeerd op basis van de koersen per 31 december 2019.

Portefeuille Vereniging It Fryske Gea	1-1-2019	aankopen/ verkoopen	ongerealiseerd resultaat	31-12-2019
Aandelen	717	-35	110	792
Obligaties	2.546	111	47	2.704
Subtotaal	<u>3.263</u>	<u>76</u>	<u>157</u>	<u>3.496</u>

7. Overige vorderingen

Onder de overige vorderingen is een lening aan Landschapsbeheer Friesland verstrekt voor een bedrag van 19 duizend euro. De rentevergoeding bedraagt 2%. Deze lening wordt in maandelijkse termijnen van 1,5 duizend euro afgelost. Gedurende het boekjaar is afgesproken om de betalingen voorlopig op te schorten. De resterende looptijd bedraagt 6 maanden.

Vlottende activa

De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

8. Voorraden

De voorraden bestaan grotendeels uit voorlichtings- en promotiemateriaal als folders en boekjes. Op 31 december 2019 is de voorraad op 19 duizend euro gewaardeerd.

9. Projecten

Naast de reguliere kerntaken worden veel projecten uitgevoerd met (grotendeels) als doel de inrichting van terreinen, onderzoeken, inventarisatie, monitoring en publieksvoorzieningen. Op 31 december van het boekjaar is de financiële stand van zaken van de onderhanden projecten als volgt samen te vatten.

	31-12-2019	31-12-2018
<u>Toezeggingen:</u>		
Overheidsbijdragen	2.601	2.591
Bijdragen particuliere instellingen	1.246	1.282
Aangewende NPL-middelen	1.345	1.517
	5.192	5.390
Lopende uitvoeringskosten	-4.726	- 4.784
Beschikbaar binnen toezeggingen (cr.)	466	606
Toezegegingen (cr.)	5.192	5.390
Nog te vorderen toezeggingen (d.)	-912	- 1.043
Ontvangen	4.280	4.347
Uitgegeven	4.726	4.784
Balans per 31 december (te vorderen gerealiseerde uitgaven)	446	437

Uit de bovenstaande opstelling blijkt, dat de toezeggingen 466 duizend euro hoger zijn dan de tot nu toe gemaakte kosten. De verwachting is, dat we de projecten voor dit bedrag kunnen afronden.

Van de toezeggingen is echter nog te vorderen 912 duizend euro. Het werkelijk ontvangen bedrag is 4.280 duizend euro. Per saldo is 446 duizend euro meer uitgegeven dan ontvangen, derhalve is dit bedrag onder de vlottende activa opgenomen.

Overzicht projecten

2019

		stand per 31-12-2019					
grootboek	omschrijving	subsidiës			gemaakte kosten tm 2019	saldo project	
		overheid	overig	NPL		Stand O-W	
6193	P116-10 kweldercentrum	665,000	0	49,352	714,352	714,352	0
6203	P161-13 RWE compensatiegelden	0	373,358	0	373,358	373,358	0
6217	P174-14 diverse Otterfonds	0	10,775	19,836	30,611	30,611	0
6225	P173-14 Ecolog. Verbind.zone Easterskar	247,934	284,700	164,495	697,129	697,129	0
6226	P153-14 Realisatie zoet-zoutovergang NFB	1,302,724	0	894,193	2,196,917	2,077,133	-119,784
6228	P184-15 Onderzoek Rotatiebeheer	0	150,000	5,739	155,739	155,739	0
6251	P215-17 Voswerend Raster	6,554	2,805	0	9,360	9,360	0
6258	P212-17 Waterriet Grutte Krite	0	54,000	0	54,000	54,000	0
6260	P225-17 Opknappen parkeerterrein Diaconievene	0	17,823	0	17,823	17,823	0
6261	P237-17 Atlantik Wal project	48,150	0	5,350	53,500	46,702	-6,798
6265	P239-17 Wandelroute Dobbepaarden	36,936	0	0	36,936	36,936	0
6266	P238-17 Insectenbeheer	0	2,783	5,585	8,368	8,368	0
6267	P208-16 Vogelkijkhut Catspolder	1,000	0	85,980	86,980	86,980	0
6268	P250-18 Zeearend	0	0	4,904	4,904	4,904	0
6269	P226-17 Paden Wikelerbos	0	10,590	0	10,590	10,590	0
6270	P240-17 Koppelkansen Friese ijsmeer Algemeen	61,579	0	39,027	100,606	100,606	0
6276	P230-17 Wandelroute Hwpolder	0	12,081	0	12,081	6,633	-5,448
6277	P231-17 Herstelplan park Jongemastate	0	30,000	0	30,000	9,523	-20,477
6278	P251-18 Opening Afsluitdijk Wadden Center	0	0	1,660	1,660	1,660	0
6279	P228-17 Upgrade Uitzichtheuvel	0	39,700	0	39,700	3,097	-36,603
6280	P254-18 Fugelweb	15,000	0	0	15,000	11,506	-3,494
6281	P234-17 Banken Rijsterbos	0	4,000	477	4,477	4,477	0
6282	P253-18 BMHW Polder	0	51,990	0	51,990	49,972	-2,018
6284	P255-17 Vernieuwen Enkhuizerlaan	0	14,500	6,650	21,150	19,493	-1,656
6286	P224-17 Vlinderbrug Ameland	0	22,344	5,297	27,642	27,642	0
6287	P252-18 Mobiele schaatsbankjes Ryp.polder	0	5,000	1,145	6,145	6,145	0
6288	P259-18 Herstel Amerikaanse windmolen Lendevallei	0	20,885	0	20,885	0	-20,885
6289	P260-18 Landgeiten en raster Ketliker Skar	0	15,000	17,065	32,065	32,065	0
6290	P258-18 Verbetering toegankelijkheid vogelkijkhut Bocht M	0	6,000	0	6,000	2,387	-3,613
6291	P257-18 Herbouw vogelkijkhut Aalscholverkolonie	0	28,750	7,411	36,161	36,161	0
6292	P263-19 Kostendeclaratie containerramp	0	6,609	0	6,609	6,158	-451
6293	P256-18 Wij & Wadvogels	22,500	0	0	22,500	18,109	-4,391
6295	P267-19 Herstel Rondeel Rypstertosk	0	5,000	0	5,000	2,488	-2,512
6296	P265-19 Kijkscherm Kade Noarderleech	0	0	0	0	1,925	1,925
6297	P261-18 Hennrichtingsplan Huize Otterterp	0	0	15,074	15,074	15,074	0
6298	P122-17 Rietoever Dyksput Koehaai	12,458	0	1,384	13,842	13,842	0
6299	P268-19 Picknicktafels Kraanlannen Reid om'e Kriete	0	0	2,239	2,239	2,239	0
6300	P264-19 WOII 75 jaar wijheid	1,000	40,250	0	41,250	8,279	-32,971
6301	P269-19 SKNL-PAS maatregelen Schaopedobbe	173,090	0	0	173,090	9,634	-163,456
6302	P276-19 Verwijdering opslag Veensluisje Veenhoop	0	11,500	0	11,500	799	-10,701
6303	P272-19 Advies Rietbeheer	0	0	12,003	12,003	12,003	0
6304	P287-19 Herinrichting Haenmar	0	7,000	0	7,000	0	-7,000
6306	P280-20 Roggeakkerjes IFG	0	10,000	0	10,000	0	-10,000
6307	P266-19 weidevogelmaatregelen Botmar	0	9,142	0	9,142	0	-9,142
6309	P281-20 Pitrus Maaien Workummermar	6,816	0	0	6,816	0	-6,816
totaal saldo lopende projecten:		2.600.741	1.246.586	1.344.865	5.192.192	4.725.900	-466.292

10. Debiteuren

	31-12-2019	31-12-2018
Debiteuren	92	85
Voorziening dubieuze debiteuren	- 3	-2
Totaal	<u>89</u>	<u>83</u>

De voorziening dubieuze debiteuren is vastgesteld op basis van inventarisatie van de openstaande vorderingen op debiteuren per 31 december 2019.

11. Diverse vorderingen

	31-12-2019	31-12-2018
Te verrekenen subsidies Provincie verwervingen	65	65
Te verrekenen subsidie Programma Beheer	4.107	4.103
Te verrekenen subsidie NB-wet	155	132
Te ontvangen subsidie Provincie	90	-
Te ontvangen subsidie stichtingen	15	15
Te ontvangen gelden crowdfunding	200	110
Vooruitbetaalde kosten	38	52
Te ontvangen erfenissen en legaten	671	83
Te ontvangen opbrengsten terreinen	18	48
Kruisposten Noorderleegsbuitenveld BV	13	13
Diversen	84	26
Totaal	<u>5.456</u>	<u>4.647</u>

Van erfenissen en legaten is de looptijd onbekend en moeilijk in te schatten. Alle overige vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

12. Liquide middelen

	31-12-2019	31-12-2018
Kas/PayPal/Buckaroo	8	10
Rabobank	413	817
Rabobank Jeugdkampen	15	1
Rabobank BedrijfsBonusRekening	3.616	3.155
Rabobank Ledengelden	10	8
ING	42	44
Triodos/ABN AMRO	81	57
	<u>4.185</u>	<u>4.092</u>

Regelmatig vinden overboekingen plaats naar de spaarrekeningen van ING en Rabobank. Er wordt gestreefd naar een laag rekening-courantsaldo en een zo hoog mogelijk saldo op de spaarrekeningen. Gezien het hoge liquiditeitssaldo van de laatste jaren is gewerkt aan het opstellen van een treasury-statuut. In 2014 is hier nader vorm aan gegeven, in 2019 is het statuut getoetst op actualiteit, deze toetsing op actualiteit vindt jaarlijks plaats. De aanwezige liquide middelen staan ter vrije beschikking van It Fryske Gea.

Passiva

13. Reserves en fondsen

Reserves

Continuïteitsreserve

Het resultaat van de structurele baten en lasten en het afbreukrisico daarin, heeft het Bestuur doen besluiten te streven naar een continuïteitsreserve van 8.900 duizend euro. De achterliggende gedachte is, om met aangepaste activiteiten 3 tot 5 jaar te kunnen doorgaan met de instandhouding van de natuurterreinen.

De aanbeveling die het Centraal Bureau Fondsenwerving geeft voor een continuïteitsreserve voor risico's op korte termijn is 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. De kosten van de werkorganisatie bedragen in 2019 7.479 duizend euro. Dit zou uitkomen op een aanbevolen reserve van ca 11.219 duizend euro.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	6.648	7.333
Bestemming resultaat lopend boekjaar	1.079	-685
Stand per 31 december	<u>7.727</u>	<u>6.648</u>

Reserve waardeverschil beleggingen

Bij deze reserve wordt de "niet gerealiseerde winst" op beleggingen verantwoord. Hierbij gaat het om het verschil tussen de marktwaarde en de verwervingsprijs. Jaarlijks wordt het per balansdatum niet gerealiseerde waardeverschil toegevoegd c.q. onttrokken. Indien de reserve ontoereikend is, worden de niet gerealiseerde verliezen als last in de staat van baten en lasten opgenomen.

In 2019 is de waarde van de beleggingen toegenomen tot 263 duizend euro boven de verwervingsprijs.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	106	231
Bestemming resultaat lopend boekjaar	157	-125
Stand per 31 december	<u>263</u>	<u>106</u>

Bestemmingsreserve gebouwen

Deze reserve is bedoeld voor het opknappen en onderhoud van het kantoor in Olterterp, de 5 bedrijfslocaties, huize Rijsterbosch, It Slotsje, het pand Schotanuswei en de in eigendom zijnde 2 boerderijen. Er is een onderhoudsplan voor deze gebouwen gemaakt. Deze reserve is in 2016 opgehoogd om geplande onderhoudswerkzaamheden aan kade en dak van het bezoekerscentrum in de Alde Feanen uit te kunnen voeren. De kosten van de uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden aan de kade zijn in mindering gebracht op deze reserve. It Fryske Gea past de componentenbenadering toe.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	873	1.172
Bestemming resultaat lopend boekjaar	-	-299
Stand per 31 december	<u>873</u>	<u>873</u>

Bestemmingsreserve onderzoek en expertise

Voor projecten en beheer zijn soms op korte termijn onderzoeken door derden nodig, waarvoor binnen de begroting geen ruimte beschikbaar is.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	34	34
Onttrekkingen	-	-
Stand per 31 december	<u>34</u>	<u>34</u>

Bestemmingsreserve aankopen grond

Sinds 2004 wordt traditioneel natuurgebied niet meer door Rijk en Provincie gesubsidieerd. Dit betekent, dat die aankopen uit eigen middelen moeten worden bekostigd. De aankopen in 2019 zijn gefinancierd met NPL-middelen, giften en eigen bijdragen gefinancierd uit o.a. legaten en overige.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	600	696
Onttrekking aankoop	-955	-803
Toevoeging lopend boekjaar	1.348	707
Stand per 31 december	<u>993</u>	<u>600</u>

Reserve activa bedrijfsvoering

Alle gebouwen, vee en inventaris zijn benodigd voor de bedrijfsvoering/doelstelling.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	5.512	5.025
Mutatie onroerende zaken-	-336	6
Mutatie inventaris terreinen/kantoor	159	478
Mutatie veestapel	<u>-3</u>	<u>3</u>
	-180	487
Stand per 31 december	5.332	5.512

Reserve activa doelstelling

Voorraden in het kader van de doelstelling per 31 december 2019

Voorraden	20
Met eigen vermogen gefinancierd	<u>20</u>

Het verloop is als volgt:

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	19	20
Mutatie voorraden	<u>1</u>	<u>1</u>
Stand per 31 december	20	19

Bestemmingsfonds Mw. W. J. Heymeijer

In 2011 heeft de vereniging een erfenis ontvangen van Mw. W. J. Heymeijer. In het testament wordt aangegeven dat de middelen bedoeld zijn voor projecten in de Lindevallei en de Alde Feanen.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	905	905
Toevoeging	-	-
Stand per 31 december	<u>905</u>	<u>905</u>

Bestemmingsfonds Red de weidevogels

In 2018 heeft It Fryske Gea een verzoek gedaan aan haar leden voor een bijdrage om de aankoop van geschikte weidevogelgrond mogelijk te maken. It Fryske Gea wil graag grond aankopen en beheren, zodat de weidevogel zich weer thuis voelt in Fryslân. In 2019 is het grootste deel van deze bijdrages aangewend om grond voor de weidevogel in de Haenmar te kopen. Het resterende deel zal naar verwachting in 2020 aangewend worden ten behoeve van de weidevogel.

	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	52	-
Onttrekking aankoop	-240	-
Toevoeging lopend Boekjaar	227	52
Stand per 31 december	<u>39</u>	<u>52</u>

Reserves en fondsen totaal

	31-12-2019	31-12-2018
Continuïteitsreserve	7.727	6.648
Bestemmingsreserves	7.515	7.144
Bestemmingsfondsen	944	957
Totaal per 31 december	<u><u>16.186</u></u>	<u><u>14.749</u></u>

Mutaties in bestemmingsfondsen vinden alleen plaats onder de beperkende voorwaarde dat deze goedgekeurd dienen te zijn door het Bestuur.

14. Langlopende schulden

	Stand per 31-12-2019	Aflossings- verplichting- 2020	Resterende looptijd >1 jaar <5 jaar	Resterende looptijd >5 Jaar
<i>Lening I</i>	0	1.800	-	-
	0	1.800	-	-

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zoals hierboven toegelicht zijn opgenomen onder de schulden op korte termijn

Lening I

Lening I betreft twee leningen die zijn afgesloten voor de aankoop van de HBB polder. De eerste lening betreft een aflossingsvrije lening van 800 duizend euro en de tweede lening een aflossingsvrije lening van 1 miljoen euro. De looptijd van deze leningen zijn 36 maanden, vervaldatum maart 2020, het rentepercentage bedraagt 1,90%. Deze leningen kunnen binnen de 36 maanden boetevrij worden afgelost. Als zekerheid is er pandrecht gevestigd op aantal percelen op de Warkumerbinnenwaard ter waarde van 1.800 duizend euro. Ondertussen is de lening geherfinancierd voor 3 jaar met als aflossing drie gelijke jaarlijkse termijnen. Op basis van RJ 254.305 is de lening als kortlopend verantwoord.

15. Schulden op korte termijn

Alle schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

	31-12-2019	31-12-2018
<i>Crediteuren</i>	357	632
	=====	=====
<i>Overige schulden</i>		
Vooruitontvangen gelden	65	191
Niet opgenomen vakantiedagen	85	140
Toegezegde bijdragen projecten derden	158	156
Te betalen vakantietoeslag	130	123
Te betalen loonheffing	84	80
Te betalen BPL pensioen en zekerheid	66	63
Lening kortlopend	1.800	11
Te verrekenen omzetbelasting	13	51
Diverse schulden	98	86
	2.499	901
	=====	=====

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen

Terugbetalingsverplichting bij verkoop

Bij terreinen verworven met volledige overheidssubsidie met als doelstelling ze als natuurterreinen te beheren en te behouden is bij eventuele verkoop sprake van een terugbetalingsverplichting aan de provincie Friesland.

Meerjarige financiële verplichtingen

Leasecontracten

Copiers zijn geleased, de leaseverplichting tot het einde van het contract bedraagt 17 duizend euro. Leasetermijnen < 1 jaar bedragen 13 duizend euro, leasetermijnen >1jr en < 5jr bedragen 4 duizend euro.

Overige rechten en verplichtingen

Deelneming

In 2015 is It Fryske Gea een deelneming aangegaan in Koöperaasje DoarpenLân, de deelneming bedraagt 1 duizend euro. It Fryske Gea is niet aansprakelijk voor de schulden van de Koöperaasje. Vanwege de te verwaarlozen betekenis is deze deelneming niet in de balans opgenomen. Per 1 januari 2018 is besloten de Koöperaasje Doarpenlân een slapend bestaan te laten leiden, om de kosten te minimaliseren, maar ook om deze organisatie achter de hand te hebben als de tijd er wel rijp voor is.

Lopende procedures

In 2011 heeft de Europese Commissie goedkeuring verleend aan een nieuwe subsidieregeling voor natuurbeschermingsorganisaties, waaronder de provinciale Landschappen. Naar aanleiding van een door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) ingediende klacht oordeelde de Commissie eind 2015 dat de Staat de maatregel onterecht niet van tevoren had aangemeld bij de Commissie, maar dat de steun (nu achteraf) alsnog is goedgekeurd. De klacht is daarmee ongegrond verklaard.

Zowel de VGG als de provinciale Landschappen en de vereniging Natuurmonumenten hebben - op verschillende gronden - in 2016 tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep aangetekend bij het Gerecht van de Europese Unie. In tegenstelling tot de Commissie zijn de Landschappen en Natuurmonumenten van mening dat natuurbeschermingsorganisaties niet kwalificeren als 'onderneming', en dat er daarom geen sprake was van staatssteun.

Eind 2018 heeft het Gerecht uitspraak gedaan en daarbij het besluit van de Commissie nietig verklaard. Belangrijk formeel punt daarbij was dat het Gerecht van oordeel is dat de Commissie had moeten kiezen voor een zogeheten formele onderzoeksprocedure voor afhandeling van de klacht van de VGG, en het onderzoek niet had kunnen afdoen in een informele onderzoeksprocedure.

De provinciale Landschappen en de Vereniging Natuurmonumenten hebben daarop in december 2018 hoger beroep ingesteld bij het Hof van Justitie. Het is nu wachten op de uitspraak van het Hof, een datum daarvoor is nog niet bekend. Die uitspraak zal tevens bepalend zijn voor het verdere verloop van dit juridische traject.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(Bedragen * 1.000 euro's)

Baten

Baten van particulieren	2019	begroting	2018
Contributies	693	675	663
Giften en bijdragen	217	29	76
Structurele bijdragen	910	704	739
Erfenissen en legaten	1.033	250	108
Bijdragen projecten particuliere organisaties	1.016	-	479
Incidentele bijdragen	2.049	250	587
Totaal baten van particulieren	<u>2.959</u>	<u>954</u>	<u>1.326</u>

Baten van bedrijven

Sponsoring	11	4	4
Giften en bijdragen	15	-	15
	<u>26</u>	<u>4</u>	<u>19</u>

Baten van loterijorganisaties

Bijdrage van de Nationale Postcode Loterij	938	938	937
--	------------	------------	------------

Bijdrage Nationale Postcode Loterij

Sinds 1996 heeft de Landschappen vijf keer voor 5 jaar contracten afgesloten met de Nationale Postcode Loterij, waarbij de provinciale Landschappen als beneficiant zijn benoemd. Begin 2016 is het vijfde contract afgesloten voor de periode van 1 januari 2016 tot 31 december 2020.

De gelden worden aangewend voor projecten, een niet subsidiabel deel aankoop natuurterreinen, incidentele voorkomende kosten en activiteiten als ledenwerving ter versterking van de organisatie. De bijdrage is uiteraard van groot belang voor de organisatie en de doelstellingen (zie de toelichting "specificatie en verdeling kosten naar bestemming" hierna, voor de aanwending van de NPL-gelden).

Baten van subsidies en overheden	2019	begroting	2018
Budgetovereenkomst Provincie *	816	815	803
Subsidie toezicht NB-wet	155	132	132
Subsidie regeling SNL beheer	4.002	3.977	3.969
Subsidie monitoring Rijk	127	127	127
Subsidie bezoekerscentrum de Wiidpleats	48	-	43
Diverse subsidies	446	15	8
Subsidie overheid aankopen en projecten	970	913	165
Totaal baten van subsidies en overheden	6.564	5.979	5.247

Projecten worden in de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarin de financiële afwikkeling volledig is afgerond. Op basis van de RJ221 dienen projectresultaten tussentijds (POC) te worden verantwoord indien deze betrouwbaar kunnen worden bepaald. Aangezien de projectopbrengsten gelijk zijn aan de projectkosten worden de opbrengsten en kosten van projecten pas verantwoord bij de afronding van het project.

De totale opbrengsten uit projecten van particulieren (1.016 duizend euro) en overheden (970 duizend euro) bedraagt tezamen 1.986 duizend euro.

* In de budgetovereenkomst met de Provincie worden de volgende producten onderscheiden: Natuurbeheer, Landschapsbescherming, Inventarisatie en monitoring, Recreatief medegebruik, Informatie en educatie, Beleidsadvisering en overleg en Verenigingsactiviteiten. Afrekening hiervan gebeurt afzonderlijk naast de jaarrekening omdat de opstelling van cijfers op een paar punten verschilt.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten

	2019	begroting	2018
Huren, pachten en overige opbrengsten terreinbeheer	1.144	1.143	1.313
Boscompensatie	-	-	-
Baten bezoekerscentrum de Wiidpleats	218	298	226
Totaal baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten	1.362	1.441	1.539

Na het wegvallen van verhuur aan het Frysk Landbou museum heeft It Fryske Gea nog geen nieuwe huurder kunnen vinden voor deze ruimte hierdoor zijn met name verhuur opbrengsten lager dan begroot

Overige baten

Inruil/verkoop inventaris	17	-	33
Diversen	40	-	54
Totaal overige baten	57	-	87

Saldo financiële baten en lasten

	2019	begroting	2018
Intrest obligatiefondsen	31	-	48
Dividend aandelen	16	-	15
Gerealiseerde koerswinst	77	-	16
Ongerealiseerd koersresultaat	157	-	- 125
Rente banksaldi en leningen	- 34	-	- 32
Totaal financiële baten	<u>247</u>	<u>115</u>	<u>-78</u>
Kosten beleggingen	-25	-25	-25
Netto resultaat	<u>222</u>	<u>90</u>	<u>-103</u>

De stijging in renteopbrengsten is voornamelijk toe te schrijven aan de resultaten op de beleggingen. In de toelichting op de balans bij de post Effecten wordt een beknopte toelichting gegeven over het beleggingsbeleid.

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

(Bedragen * 1.000 euro's)	Doelstelling			Wervings kosten	Kosten Beheer en administratie	Totaal 2019	Begroot 2019	Totaal 2018
	Beheren en verwerven natuur- terreinen	Publiek, overheid en natuur- voorlichting educatie en belangen- behartiging	Verenigings- zaken					
Aankopen en verwervingen *	955	-	-	-	-	955	600	803
Projecten doelstellingen *	1.906	175	20	-	-	2.101	3.115	1.104
Salarissen	1.767	921	138	103	298	3.227	3.199	3.185
Overige personeelskosten	162	35	5	4	10	216	186	194
Reiskosten	17	10	1	1	3	32	37	30
Bureaunkosten	393	130	31	39	68	661	722	729
Magazine, informatie en educatie	-	189	-	4	-	193	243	218
Monitoring en onderzoek	141	51	-	-	-	192	231	222
Bezoekerscentrum Alde Feanen	-	424	-	-	-	424	449	714
Huisvesting	214	112	17	12	36	391	399	354
Verzekeringen	60	32	5	3	10	110	109	117
Belastingen	180	1	-	-	-	181	222	202
Kosten terreinen	1.971	36	-	-	-	2.008	1.642	1.847
	7.766	2.116	217	166	425	10.690	11.154	9.719

* Subsidies en kosten van aankopen en projecten worden niet meegenomen in de begroting door gebrek aan zicht op omvang en datum van realisering. Uit bovenstaande blijkt dat het hierbij om grotere bedragen gaat en dus ook grotere verschillen ten opzichte van de begroting en het voorgaande jaar. Alleen de besteding van de ter beschikking staande middelen van de Nationale Postcode Loterij zijn wel begroot omdat deze wel redelijkerwijs zijn te voorzien.

Toelichting op de specificatie en verdeling kosten naar bestemming

Algemeen

De toerekening van kosten geschiedt op basis van besteding van tijd en middelen. De salariskosten van iedere medewerker worden afzonderlijk toegedeeld aan de doelstellingen, wervingskosten en beheer en administratie. Deze toedeling van de salariskosten en die van de overige kosten worden ieder jaar opnieuw getoetst. Datzelfde gebeurt ook met de baten.

Verwerving natuurterreinen en projecten

In 2019 werden meerdere ha natuurterrein verworven of in beheer genomen o.a. aankoop van de Warkumerbinnenwaard (met behulp van de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL)).

De gelden van de Nationale Postcodeloterij worden ingezet voor projecten, verwerving van natuurterreinen en incidentele of tijdelijke kosten voor versterking van de organisatie. De middelen zijn als volgt besteed:

Beheren en verwerven natuurterreinen	Totaal kosten	Bijdragen overheid	Bijdragen particulier	NPL of eigen middelen
<i>(Bedragen * 1.000 euro's)</i>				
Verwerving natuurterreinen	955	-	-	955
Projecten beheer				
Inrichting terreinen	1.799	932	977	-110
Onderzoek en monitoring	39	-	-	39
Aanpassing bedrijfsgebouwen	1	-	-	1
Aanpassing automatisering	24	-	-	24
Extra materieel en inventaris terreinen	22	-	-	22
Diversen versterking organisatie	22	-	-	22
	1.907	932	977	-2
Publiek, overheid en natuur				
Publieksvoorzieningen	102	1	35	66
Voorlichting en educatie	73	37	4	32
	175	38	39	98
Verenigingszaken	20	-	-	20
Specificatie salarissen	2019	begroting		2018
Bruto salarissen	2.607	2.667		2.509
Werkgeverslasten	561	534		537
Pensioenlasten	333	340		315
Reiskosten woon-werk	90	90		86
Uitkeringen i.v.m. ziekte	-70	-30		-53
Doorbelaste kosten	-239	-225		-219
Vrijval/Toevoeging voorziening personele kosten	-55	-		10
Totaal	3.227	3.376		3.185

Opmerkingen in het kader van de WNT (Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen)

Als topfunctionarissen worden beschouwd: Bestuur, Directie en leden Raad van Toezicht.

Leden van het Bestuur en Raad van Toezicht zijn vrijwilligers, hebben geen dienstverband en bezoldiging. Zij ontvangen alleen een reiskosten/onkosten vergoeding. De Raad van Toezicht (RvT) is het toezichthoudend orgaan.

WNT-verantwoording It Fryske Gea

De WNT is van toepassing op It Fryske Gea. Het voor It Fryske Gea toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 194.000 euro (algemeen bezoldigingsmaximum).

Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1.000	Drs. H.J. de Vries	Drs. C. Bakker
Funcatiegegevens	Directeur	Adjunct - directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (s deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare kostenvergoedingen	100	76
Beloningen betaalbaar op mijn	24	12
<i>Subtotaal</i>	<i>124</i>	<i>88</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194	194
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt
Bezoldiging	124	88
Reden waarom de overschrijding al dan niet is ontstaan	nvt	nvt
Toelichting op de oorzaken van de overschrijding wegens overschuldigde betaling	nvt	nvt
Gegevens 2018		
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (s deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare kostenvergoedingen	98	72
Beloningen betaalbaar op mijn	23	12
<i>Subtotaal</i>	<i>121</i>	<i>84</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189	189
Bezoldiging	121	84

Toeziethoudende Functionarissen

RAAD VAN TOEZICHT	FUNCTIE
Ing. H. Wubs	Voorzitter RvT 01/01-31/12
Y.G.L. Bouma RA RV	Lid Rvt 01/01-31/12
Drs F.de Jong	Lid Rvt 01/01-31/12
Mr. K.J. Zwart	Lid RvT 01/01-31/12

Leidinggevend Bestuur

BESTUUR	FUNCTIE
Mr A. van der Meer	Voorzitter Bestuur 01/01-31/12
Mevr. Prof. Dr. J. van der Meer-Kooistra	Vice Voorzitter 01/01-31/12
Mevr. Ir. Drs. J.F.X. Visser	Secretaris 01/01-31/12
Ir. M. de Koe	Penningmeester 01/01-31/12
Ing. H. Dommerholt	Lid Bestuur 01/01-31/12
Prof. Dr. H. Folmer	Lid Bestuur 01/01-31/12
Ir. J. Houtsma	Lid Bestuur 01/01-31/12

Bestuurders en toezichthouders met een vergoeding/beloning die op of onder de maximale vrijwilligersbijdrage van 1.700 euro vallen, worden beschouwd als onbezoldigd. Indien de vergoeding/beloning onbekend was maar de bestuurder/ toezichthouder door de instelling als onbezoldigd werd aangegeven, is de vaste beloning op 0 euro gezet.

Naast de in tabel vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Het Bestuur komt enkele malen per jaar bijeen, daar het lastig is op basis hiervan te bepalen hoeveel fte dit betreft is deze PM opgenomen in de hiervoor gepresenteerde tabellen.

Toelichting bij het samenstellen van de WNT verantwoording

Bij de samenstelling van de in deze paragraaf opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de “Beleidsregels WNT 2019 bij inwerktreding van de Evaluatiewet WNT” inzake de toepassing van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector met ingang van 1 januari 2019 van toepassing. De door It Fryske Gea uitgekeerde salarissen en vergoedingen aan Bestuurders vallen binnen de WNT gestelde maxima.

Bezoldiging en pensioenlasten van de directeur

Voor de arbeidvoorwaarden van de directie is uit het Bestuur een commissie voor de arbeidvoorwaarden van de directeur samengesteld. Het salaris van de directie is vastgesteld na raadpleging van andere goede doelen organisaties in de sector. Het betreft een full-time functie. Er is geen 13^e maand, en er worden geen bonussen verstrekt. Het betreft een dienstverband voor onbepaalde tijd gedurende het gehele boekjaar.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt It Fryske Gea de Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht. (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij It Fryske Gea vond plaats door het Bestuur. Dit leidde tot een zogenaamde BSD score van 387 punten met een maximaal jaarinkomen van 109.162 euro (1FTE/12mnd) voor de directeur en een BSD score van 356 punten met een maximaal jaarinkomen van 97.871 euro (1FTE/12mnd) voor de adjunct-directeur.

Bezoldiging Directie en Bestuurders conform het model van Goede Doelen Nederland x €1.000

Bezoldiging Directie: Formaat Goede Doelen Nederland incl soc. Lasten

Naam	H.J. de Vries	C. Bakker
Functie	Directeur	Adjunct-directeur

Dienstverband		
Aard (looptijd)	onbepaald	onbepaald
uren	37	37
parttime percentage	100	100
periode	1/1-31/12	1/1-31/12

Bezoldiging (EUR)

Jaarinkomen		
bruto loon/salaris	92	70
vakantiegeld	7	5
eindejrsuitkering, 13e/14emnd	-	-
variabel jaarinkomen	-	-
Totaal	99	76
SV lasten (wg deel)	10	10
Belaste vergoedingen/bijtellingsen	-	-
Pensioenlasten (wg deel)	24	12
Pensioencompensatie	-	-
Overige beloningen op termijn	-	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-	-
Totaal bezoldiging 2019	133	99
Totaal bezoldiging 2018	131	94

Toelichting bij de verantwoording conform Goede Doelen Nederland:

Het jaarinkomen van de directeur blijft binnen het maximum van 109.162 euro (volgens de regeling beloning directeuren van goede doelen (basis BSD score). Het jaarinkomen van de adjunct-directeur blijft binnen het maximum van 97.871 euro (de regeling beloning directeuren van goede doelen (basis BSD score).

Ook het jaarinkomen, belaste vergoedingen/bijtellingsen en pensioenlasten en overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van 194.000 euro per jaar.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen wij naar hoofdstuk bezoldiging directie in het jaarverslag.

Specificatie bureaunkosten	2019	begroting	2018
Deelname De Landschappen	62	72	67
Deelnames derden	91	150	202
Kosten fondsenwerving	10	2	-
Accountantskosten	87	53	49
Juridische advisering	41	50	65
Contributies en abonnementen	12	19	19
Bankkosten	11	18	9
Mobiele telefoonnet	44	35	56
Kosten automatisering	115	85	85
Telefoon	4	10	5
Kantoorbenodigdheden	14	15	15
Drukwerk, folders en mailing	12	15	12
Porto	71	100	75
Kopieerkosten	15	18	16
Afschrijvingen kantoorinventaris en automatisering	12	28	12
Diverse bureaunkosten	60	65	43
Totaal	661	735	730

Accountantshonoraria

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	2019	2018
	€	€
Controle van de jaarrekening	52	49
Andere controlewerkzaamheden	0	0
Fiscale advisering	4	0
Andere niet-controlediensten	0	0
	56	49

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij It Fryske Gea zijn uitgevoerd door PWC zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2018 en 2019, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

Bezoekerscentrum Alde Feanen De Wiidpleats	2019	begroting	2018
<u>Baten</u>			
Subsidies	48	44	43
Baten vaste pacht en verhuur	44	65	80
Bezoekersgelden	-	-	-
Overige baten	173	190	146
	265	299	269
<u>Lasten</u>			
Personele kosten	173	173	141
Kosten gebouw	93	81	398
Afschrijving gebouw	51	62	51
Overige kosten	107	74	124
	424	414	714
Exploitatieresultaat BC	- 159	- 115	- 445

Het structurele resultaat van het bezoekerscentrum bedraagt over 2019, 159 duizend euro negatief. Het negatieve resultaat in 2019 wordt veroorzaakt door het wegvallen van de huuropbrengsten van It Frysk Lânbou Museum (eind 2017 huur opgezegd). In 2018 is er een incidentele last geboekt van 322 duizend euro onder kosten gebouw wat betrekking heeft op herstel- en onderhoudswerkzaamheden van de kade, waardoor het negatieve resultaat in 2018 negatiever uitvalt in vergelijking met 2019.

Specificatie huisvesting	2019	begroting	2018
Gas, water en licht	54	61	44
Onderhoud gebouwen	116	147	98
Huur gebouwen	5	-	10
Schoonmaak gebouwen	34	33	34
Overige kosten gebouwen	61	66	64
Afschrijving gebouwen	121	115	104
Totaal	391	422	354

In 2018/ begin 2019 is er een unit gehuurd in district West in verband met de verbouwing van de Wildtskuorre (bedrijfsgebouw district West).

Specificatie belastingen	2019	begroting	2018
Waterschapslasten	120	135	135
Gemeentelijke belastingen	18	19	19
Ruilverkavelingsrente	12	12	12
Registratie en toetsingskosten pachten	28	36	33
Diverse vaste lasten	3	3	3
Totaal	181	205	202

De waterschapslasten worden per 1 januari 2018 geïnd door het Noordelijke Belastingkantoor. Het Noordelijk Belastingkantoor heeft achterstand in de inning van de waterschapsbelasting over 2018. It Fryske Gea heeft hierdoor een geschatte stelpost opgenomen voor de nog te betalen waterschapslasten over 2018.

Specificatie kosten terreinen	2019	begroting	2018
Gereedschappen en materialen	519	465	461
Werk derden	637	534	677
Beheer Slachtedyk	82	90	78
Bedrijfskleding	33	21	25
Drukbegrazing	86	60	61
Diversen terreinen	357	96	294
Afschrijving inventaris terreinen	294	250	251
Totaal	2.008	1.516	1.847

Kosten werk derden zijn hoger dan begroot in 2019 mede door de droge zomer, hierdoor was het mogelijk percelen meerdere malen te maaïen. Dit resulteert ook in een toename van de verkoop van gras en hooi in 2019. Daarnaast maakt It Fryske Gea meer kosten in het beheer van rietland als gevolg van toegenomen concurrentie uit China voor onze rietpachters. Waardoor het voor de pachter vaak niet meer rendabel is om rietland te pachten en te maaïen.

De kosten ten aanzien van het beheer van Slachtedyk zijn ten opzichte van het voorgaand jaar gestegen in verband met noodzakelijke herstelwerkzaamheden verzakkingen.

De kosten diverse terreinen vallen hoger uit dan voorgaand jaar en begroot, dit wordt veroorzaakt door hogere kosten inzake aanpassing in het buitendijks gebied.

In de begroting is een bedrag gereserveerd ten behoeve van de bijdrage realisatie projecten. In 2019 is de bijdrage ten behoeve van de realisatie projecten voor zover van toepassing, middels de door de NPL beschikbaar gestelde liquide middelen gefinancierd.

Specificatie wervingskosten	2019	begroting	2018
Personele kosten	107	121	110
Reiskosten	1	1	1
Bureaunkosten	39	41	38
Kosten voorlichting en magazine	4	-	4
Kosten huisvesting en diversen	15	19	15
Totaal	166	182	168

Kostenpercentage wervingskosten	2019	begroting	2018
Som van de geworven baten	10.487	9.685	7.529
Wervingskosten	166	182	168
Kostenpercentage	1.6 %	1.9 %	2.2 %

Dit zijn de wervingskosten uitgedrukt in een percentage van de som van de geworven baten. De kosten van de ledenwerving worden toegerekend aan de kosten fondsenwerving voor het percentage dat de contributies deel uitmaken van de totale reguliere baten. Verder wordt een deel van de personeelskosten en overige organisatiekosten toegerekend op basis van tijd en middelen.

Bestedingspercentage baten	2019	begroting	2018
Totale baten	11.906	11.126	9.155
Totaal besteed aan de doelstelling	10.099	10.580	9.133
Bestedingspercentage	85 %	95 %	99 %

Dit zijn de totale bestedingen aan de doelstellingen uitgedrukt in een percentage van de totale baten. Het bestedingspercentage valt in 2019 lager uit, dit wordt veroorzaakt door de totale baten die in 2019 hoger uitvallen vanwege de (te) ontvangen erfenissen en legaten.

Bestedingspercentage lasten	2019	begroting	2018
Totale lasten	10.690	11.154	9.719
Totaal besteed aan de doelstelling	10.099	10.580	9.133
Bestedingspercentage	94 %	95 %	94 %

Percentage kosten beheer en administratie	2019	begroting	2018
Totale lasten	10.690	11.154	9.719
Kosten beheer en administratie	425	392	418
Percentage kosten beheer en administratie	4.0 %	3.5%	4.3 %

De vereniging stelt zich tot doel de kosten van beheer en administratie zo laag mogelijk te houden, met als bovengrens 10%.

Personeelsbestand

	Lopend boekjaar	Begroot boekjaar	Vorig boekjaar
Gemiddeld aantal personeelsleden (fte) :			
Kantoor	26	25	24
<u>Beheer</u>	<u>34</u>	<u>35</u>	<u>36</u>
Totaal	60	60	60

Er zijn geen werknemers buiten Nederland werkzaam.

Bestuur en Raad van Toezicht

Er vindt geen bezoldiging plaats aan de leden van het Bestuur en de Raad van Toezicht. Ook zijn aan hen geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt. Aan leden van het Bestuur en Raad van Toezicht wordt de mogelijkheid geboden reiskosten te declareren voor het bezoeken van vergaderingen en bijeenkomsten. Er is in 2019 voor ca.8 duizend euro aan kosten vergoed.

Gebeurtenissen na balansdatum

Erfenissen/schenken

It Fryske Gea kreeg in januari 2020 het bericht dat zij voor 1/3^e gedeelte erfgenaam is in een legaat, het aandeel van It Fryske Gea wordt geschat op 90 duizend euro.

Uit breiden activiteiten

It Fryske Gea is momenteel in gesprek met de Provincie Friesland om te kijken of het haar activiteiten binnen haar doelstelling uit kan breiden. Dit kan door deze activiteiten zelf uit te gaan voeren dan wel via een mogelijke overname.

Coronavirus/ Covid-19

De uitbraak van Covid-19 heeft zich in 2020 razendsnel ontwikkeld. Maatregelen die door diverse overheden zijn genomen om het virus in te perken hebben negatieve gevolgen gehad voor de economische activiteit. Wij hebben een aantal maatregelen genomen om de effecten van het Covid-19-virus te bewaken en te voorkomen, zoals veiligheids- en gezondheidsmaatregelen voor onze medewerkers (zoals beperking van sociale contacten en vanuit huis werken).

Naast genoemde maatregelen zijn wij in gesprek met enkele van onze huurders om passende afspraken te maken over huurpenningen en betaling daarvan.

Andere activiteiten die beïnvloed worden door het Covid-19 virus, zijn uitgesteld of verschoven, we verwachten activiteiten zoals schoolreisjes in 2021 weer te kunnen organiseren.

It Fryske Gea ontvangt jaarlijks baten uit loterijen. It Fryske Gea verwacht vanuit consistente gedragslijn en o.b.v huidige informatie geen verandering in baten uit loterijen na 2020.

It Fryske Gea kijkt basis van de ontwikkelingen van de Covid crisis op de liquiditeit besluit of en welke gronden worden aangekocht.

Doordat It Fryske Gea niet afhankelijk is van commerciële geldstromen en goede afspraken heeft met subsidieverstrekkers kunnen de reguliere werkzaamheden zoals o.a. het toezicht Friese IJsselmeerkust en de beheerwerkzaamheden in onze terreinen gewoon plaatsvinden.

De verwachte impact die het virus op genoemde verhuuractiviteiten, organisatie van schoolreisjes e.d. heeft zijn naar verwachting gering. It Fryske Gea heeft een sterk buffervermogen opgebouwd om deze tegenslagen op te vangen.

Naast liquiditeiten bestaat een deel van dit buffervermogen uit effecten, It Fryske Gea, heeft hier een gematigd defensief beheer om risico's te beperken. Daarnaast wordt de effectenportefeuille aangehouden voor de middellange tot lange termijn. De verwachting is dan ook dat dalingen als gevolg van het virus op termijn weer gecompenseerd worden zodra het marktherstel intreedt.

Om te toetsen welke impact het wegvallen dan wel uitstellen van verdiensten op de liquiditeit van It Fryske Gea heeft, is er een liquiditeitsprognose opgesteld waarin best en worst case scenario's zijn getoetst, waarin in de worst case scenario's enkele inkomsten volledig achterwege zijn gelaten. In deze prognoses kan It Fryske Gea de veronderstelde impact van het virus opvangen.

In dit stadium zijn de gevolgen voor onze bedrijfsactiviteiten en onze resultaten beperkt. Wij zullen het beleid en het advies van de diverse nationale instellingen blijven volgen en zullen tegelijkertijd ons uiterste best doen om onze activiteiten zo goed en veilig mogelijk voort te zetten zonder daarbij de gezondheid van onze medewerkers in gevaar te brengen.

De organisatie heeft zich voor de korte termijn snel en goed kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie. Op korte termijn lijkt de liquiditeit door deze aanpassingen niet te worden aangetast, maar hoe dat op langere termijn zal zijn is nog niet goed in te schatten. We hebben meerdere scenario's beschreven en op die manier proberen we daar grip op te krijgen.

Verder verwijzen wij naar onze toelichting zoals opgenomen onder het kopje 'Gevolgen Covid-19 voor onze bedrijfsactiviteiten'.

Bestuurlijke en financiële betrokkenheid bij andere instellingen en organisaties

Het Noorderleegsbuitenveld B.V.

Sinds 30 december 1996 is It Fryske Gea enig aandeelhouder van het Noorderleegsbuitenveld B.V. De B.V. is overgenomen in het kader van aankoop van gronden in Noord Friesland Buitendijks. It Fryske Gea, als rechtspersoon, is directeur. De leden van het dagelijks Bestuur vormen de Raad van Commissarissen. De deelname wordt in de balans verantwoord.

Er vinden geen activiteiten meer plaats, behalve de verpachting van ca. 2 ha. grond.

Bij de overname van aandelen is de verplichting aangegaan de B.V. niet te liquideren, voordat tenminste 8 kalenderjaren zijn verstreken na de aandelenoverdracht, deze termijn is inmiddels verstreken.

Koöperaasje Doarpenlân

De Koöperaasje Doarpenlân is in 2015 door It Fryske Gea en Landschapsbeheer Friesland opgericht voor de inrichting van het landelijk gebied. Bij de oprichting is er afgesproken om na twee jaar de Koöperaasje Doarpenlân te evalueren op levensvatbaarheid. Helaas heeft het Raad van Toezicht van Koöperaasje Doarpenlân besloten per 1 januari 2018 de Koöperaasje Doarpenlân een slapend bestaan te laten leiden, om de kosten te minimaliseren, maar ook om deze organisatie achter de hand te hebben als de tijd er wel rijp voor is.

It Broedsje

In 2019 is Stichting It Broedsje opgericht, met als doel het gelijknamige kunstwerk It broedsje te realiseren. It Fryske Gea neemt samen met het Friese Milieu Federatie zitting in het stichtingsbestuur.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene ledenvergadering van It Fryske Gea

Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van It Fryske Gea ('de vereniging') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vereniging op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Richtlijn 650 'Fondsenwervende instellingen' van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ 650) en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit financieel jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019 van It Fryske Gea te Olterterp gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is RJ 650 en de bepalingen bij en krachtens de WNT.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

XT2QSXY6UCWS-1800411765-31

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Snekertrekweg 61, 8912 AA Leeuwarden, Postbus 321,
8901 BC Leeuwarden
T: 088 792 00 58, F: 088 792 94 27, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl vindt u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van It Fryske Gea zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (Covid-19)

Wij wijzen op de toelichting onder 'Gevolgen Covid-19 voor onze bedrijfsactiviteiten' zoals opgenomen op pagina 36 in de jaarrekening waarin het bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de vereniging en op de omgeving waarin de vereniging opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het financieel jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het financieel jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- het verslag van de directie;
- de begroting staat van baten en lasten 2020;
- het besluit goedkeuring jaarrekening door de raad van toezicht van vereniging It Fryske Gea;
- het exploitatieoverzicht 2019 opgedeeld in structurele en incidentele baten en lasten;
- het bestuur;
- de raad van toezicht.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ 650 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ 650.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 650 en de bepalingen bij en krachtens de WNT; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vereniging.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Leeuwarden, 11 september 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

B.S. Graafsma

B.S. Graafsma RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van It Fryske Gea

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Exploitatieoverzicht 2019 opgedeeld in structurele en incidentele baten en lasten

<i>(Bedragen * 1.000 euro's)</i>	Resultaat 2019	Structurele baten en lasten	Incidentele baten en lasten
Baten			
Baten van particulieren	2.959	783	2.176
Baten van bedrijven	26	-	26
Baten van loterijorganisaties	938	-	938
Baten van subsidies en overheden	6.564	5.156	1.408
Som van de geworven baten	<u>10.487</u>	<u>5.939</u>	<u>4.548</u>
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten	1.362	1.362	-
Overige baten	57	-	57
Som van de baten	<u><u>11.906</u></u>	<u><u>7.301</u></u>	<u><u>4.605</u></u>
Lasten			
<u>Besteed aan de doelstellingen:</u>			
- Beheren en verwerven natuurterreinen			
Beheer	4.906	4.750	156
Verwerving en projecten	<u>2.860</u>	<u>-</u>	<u>2.860</u>
	7.766	4.750	3.016
- Publiek, overheid en natuur voorlichting educatie en belangenbehartiging			
Structurele kosten	1.941	1.941	-
Projectmatige kosten	<u>175</u>	<u>-</u>	<u>175</u>
	2.116	1.941	175
- Verenigingszaken			
Structurele kosten	197	197	-
Projectmatige kosten	<u>20</u>	<u>-</u>	<u>20</u>
	217	197	20
	<u>10.099</u>	<u>6.888</u>	<u>3.211</u>
Wervingskosten	166	166	-
Kosten beheer en administratie	425	425	-
Som van de lasten	<u>10.690</u>	<u>7.479</u>	<u>3.211</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	<u>1.216</u>	<u>-178</u>	<u>1.394</u>
Saldo financiële baten en lasten	222	-	222
Saldo van baten en lasten	<u><u>1.438</u></u>	<u><u>-178</u></u>	<u><u>1.616</u></u>
Resultaat	<u><u>1.438</u></u>	<u><u>-178</u></u>	<u><u>1.616</u></u>

BESTUUR

Ing. H. Dommerholt

Jaar van benoeming: 2014

Functie in het dagelijks leven: gepensioneerd

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Ynnatura
- Penningmeester Algemene reiscommissie (ARC) van de KNNV
- Lid Schouwcommissie Landschapsfonds Oranjewoud-Katlijk

Prof. Dr. H. Folmer

Jaar van benoeming: 2008

Functie in het dagelijks leven:

- Hoogleraar Economie, Rijksuniversiteit Groningen

Nevenfuncties:

- Lid Bestuur Stichting Gaasterlân Natoerlân
- Professor en academic dean, College of Economics and Management, Northwest Agricultural and Forestry University, Yangling, China
- Hoofddirecteur, The International Review of Environmental and Resource Economics
- Hoofddirecteur, Letters in Spatial and Resource Science
- Board of Directors, The Chinese Economic Society
- Overseas Scholar, Chinese Ministry of Education
- Board of Directors, The Western Regional Science Association

Ir. J. Houtsma

Jaar van benoeming: 2009

Functie in het dagelijks leven:

- Directeur en eigenaar van Da Vinci Finance B.V.

Nevenfuncties:

- Commissaris Helwa Wafelbakkerij BV
- Lid Lionsclub de Stadhouder te Leeuwarden
- Lid 40+ Ronde Tafel 2 te Leeuwarden
- Lid International Alumni Association INSEAD, Fontainebleau (FR/NL)
- Maat beleggingsvennootschap Hessel fan Skylge
- Lid ondernemersvereniging Hallum
- Directeur mede-eigenaar Frisian Investors B.V
- Lid Beliefsbepalend Orgaan fan Omrop Fryslân
- Lid Raad van Toezicht Celebrating Diversity

Ir. M. de Koe, penningmeester

Jaar van benoeming: 2014

Functie in het dagelijks leven:

- Directeur-Rentmeester De Koe Rentmeester BV.

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Stichting Grondbeheer Biologisch Dynamische Landbouw
- Bestuurslid Stichting Administratiekantoor Landgoed Blanckenborch

Mr. A. van der Meer, voorzitter

Jaar van benoeming: 2008

Functie in het dagelijks leven:

- Senior rechter A binnen de rechtbank Noord-Nederland (full-time)

Nevenfuncties:

- Secretaris Vereniging Spavo Surhuisterveen
- Secretaris Stichting Munt- en Penningkabinet Surhuisterveen
- Secretaris Stichting Spavofonds te Surhuisterveen
- Voorzitter Bestuur Stichting De12landschappen
- Voorzitter Raad van Toezicht stichting LandschappenNL
- Lid van de RvT van de stichting ELANN in Groningen
- Voorzitter geworden van de tennisvereniging Amelte in Assen (vanaf 21-01-2019)

Mevr. Prof. Dr. J. van der Meer-Kooistra, vice-voorzitter

Jaar van benoeming: 2011

Functie in het dagelijks leven:

- Emeritus Hoogleraar Financieel Management, Rijksuniversiteit Groningen

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Hedwig Carolina Stichting
- Plv. Bestuurslid Stichting De12Landschappen
- Lid Raad van Toezicht Koöperaasje DoarpenLân
- Lid Raad van Toezicht Friese Milieu Federatie
- Lid Comité van Aanbeveling Streekfonds Waterland
- Voorzitter Wetenschappelijke Raad EMFC Erasmus Universiteit Rotterdam
- Ambassadeur Postinitiële Controllersopleiding RUG
- Coördinator samenwerking tussen Faculteit Economie en Bedrijfskunde RUG en de Universiteit van Curaçao
- Voorzitter Examencommissie MSc Accountancy van de Universiteit van Curaçao

Mevr. Ir. Drs. J.F.X. Visser, secretaris

Jaar van benoeming : 2013

Functie in het dagelijks leven:

- Adjunct hoofd eenheid PPM | programmaleider bij de provincie Overijssel

Nevenfuncties: geen

DIRECTIE**Drs. H.J. de Vries**

Functie in het dagelijks leven:

- Directeur It Fryske Gea

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Advies Stichting Noorderbreedte
- Directeur / Bestuurder Koöperaasje Doarpenlân met ingang van 1-1-2018
- Bestuurslid Stichting Instandhouding Natuurgebied De Peinder Mieden
- Bestuurslid Stichting beekdallandschap Koningsdiep/De Nije Boarn

Prof. Drs. C. Bakker

Functie in het dagelijks leven:

- Adjunct Directeur It Fryske Gea/Hoofd Natuurkwaliteit

Raad van Toezicht

Ing. H. Wubs, Voorzitter

Jaar van benoeming: 2017

Functie in het dagelijks leven:

- Teamleider Gebiedsinrichting en Grond bij Prolander
Prolander is een Bedrijfsvoeringorganisatie (Gemeenschappelijke Regeling) van de provincies Groningen en Drenthe.

Nevenfuncties: geen

Mr. K.J. Zwart

Jaar van benoeming: 2017

Functie in het dagelijks leven:

- Hoofd Publyksplein bij de provincie Fryslân

Nevenfuncties:

- Lid van de commissie bezwaarschriften van de Gemeente Terschelling
- Lid van de Tafel van Acht, adviescommissie Mienskipsfonds Leeuwarden
- Voorzitter van de stichting Binnenstadsmanagement Leeuwarden
- Lid van het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân.

Drs. F. de Jong

Jaar van benoeming: 2017

Functie in het dagelijks leven:

- Gebiedsmanager Nationaal Coördinator Groningen

Nevenfuncties:

- Voorzitter Cliëntenraad Zorg Zaak Hoogeveen.
- Lid van de jury van het landschapsproject Folly Art Norg

Y.G.L. Bouma RA RV

Jaar van benoeming: 2017

Functie in het dagelijks leven:

- Adviseur Corporate Finance

Nevenfuncties:

- Voorzitter RvA Autoland van den Brug B.V. te Drachten
- Lid RvC Friesland Lease B.V. te Drachten
- Penningmeester A7 Bedrijvencentrum Te Drachten

Het Bestuurslidmaatschap en het lidmaatschap van de Raad van Toezicht is statutair vastgesteld op ten hoogste 4 jaar; die periode kan door herverkiezing maximaal twee maal met een periode van ten hoogste 4 jaar worden verlengd.

